

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUČNIKOVA ULICA 8. — TELEFON: 21-22, 21-23, 21-24, 21-25 in 21-26. — Izhaja vsak dan opoldne. Mesečna naročnina 6.— L. Za tiskarstvo: 15.20 L.

IZKljučNO ZASTOPSTVO za oglaševanje in Kraljevine Italije in inozemstva ima
UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A. MILANO

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed
estera: UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A. MILANO.

Un grande successo aereo

1 cacciatorpediniere, 1 vendetta e 7 piroscafi affondati, 5 incrociatori, 2 cacciatorpediniere e 7 piroscafi danneggiati — 7 aerei abbattuti

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 16 febbraio il seguente bollettino di guerra n. 625:

Un brillante successo è stato conseguito dai mezzi aerei e navali dell'Asse intervenuti, in armonica efficace collaborazione, dalle varie basi mediterranee. Il grosso convoglio nemico, articolato in più gruppi e potentemente scortato, sorpreso dalla nostra ricognizione nel tentativo di raggiungere Malta da Alessandria, è stato ancora ripetutamente attaccato ed in parte distrutto, in parte costretto ad invertire la rotta.

Nelle azioni dei giorni 13, 14 e 15 risultano complessivamente affondati sette piroscafi, un cacciatorpediniere, una vendetta, danneggiati otto piroscafi, cinque incrociatori, due cacciatorpediniere; distrutti due aeroplani.

Anche in Cirenaica l'aviazione italiana e germanica ha svolto particolare attività mitragliando da bassa quota con impetuosi

sa audacia mezzi meccanizzati, postazioni di artiglieria, concentramenti di truppe, infliggendo all'avversario perdite ingenti. Squadriglie di nostri cacciatori impegnavano combattimento con gran numero di Curtiss abbattendone quattro e colpendone molti altri. Un nostro apparecchio non è rientrato.

Formazioni italiane e tedesche hanno in più riprese bombardato gli obiettivi di Malta con visibili effetti: vasti incendi sono stati osservati dagli aerei, ancora a grande distanza dall'isola durante il volo di ritorno.

Un nostro sommergibile non è rientrato alla base.

Il nemico ha compiuto incursioni, senza conseguenze, su Tripoli e Bengasi. Numerose bombe sganciate nelle prime ore di ieri su Augusta, Siracusa e Floridia, hanno gravemente danneggiato alcuni edifici; tra la popolazione civile si contano alcuni morti e feriti.

Velik letalski uspeh

1 rušilec, 1 izvidniška ladja in 7 parnikov potopljenih, 5 križark, 2 rušilca in 7 paraikov poškodovanih — 7 letal sestreljenih

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 16. februarja naslednje 625. volno poročilo:

Letalska in pomorska sredstva osi so dosegli odlični uspeh v tesnem in učinkovitem sodelovanju, v katerem so se znašle prihajajoče z različnih oporišč Sredozemlja. Velik sovražni konvoj, ki je bil razdeljen na več skupin in obdan z močnim spremstvom, so naša izvidniška letala presenetila v njegovem poskusu, da bi iz Aleksandrije dosegla Malto; bil je ponovno napaden in deloma uničen, deloma pa prisiljen k spremembi ploybe.

V akcijah 13., 14. in 15. t. m. je bilo skupno potopljenih 7 parnikov, 1 rušilec in 1 stražna ladja, poškodovanih pa 8 parnikov, 5 križark in 2 rušilca. Uničeni sta bili tudi 2 letali.

Tudi v Cirenaiki sta italijanska in nemška letalstva razvila živahno delavnost ter v nizkem poletu s prodorno smelostjo obstrlevala mehanizirana sredstva, topni-

ške postojanke in zbirališča čet ter sta prizadela sovražniku ogromne izgube.

Eskaadra naših lovcov se je spustila v orbo z velikim številom letal tipa Curtiss, izmed katerih je sestrelila 4, zadela pa več drugih. Ena naša letalo se ni vrnilo.

Italijanski in nemški oddelki so v več zaporednih valovih bombardirali cilje na Malto z vidnimi uspehi. Opazili so se veliki požari, ki so jih naši letalci videli se na veliko razdaljo od otoka na svojem povratku.

Ena naša podmornica se ni vrnila na oporišče.

Sovražnik je izvršil brez posledic letalske napade na Tripolis in Bengazi. Stevilne bombe, ki jih je odvrnil v prvih urah večerašnjega dne na Augusta, Siracuso in Floridijo, so hudo poškodovale nekatera poslopja. Med civilnim prebivalstvom je nekaj mrtvih in ranjenih.

Visoko nemško odlikovanje generala Cavallera

Rim, 17. febr. s. V sedežu našega vrhovnega poveljstva je nemški vojaški ataše general von Rinteben včeraj izročil generalu Cavalleri odlikovanje viteza železnega križa, ki mu ga je podelil Hitler v priznanje za delo vrhovnega poveljstva pod vodstvom Duceja v borbi popolne solidarnosti na vseh frontah vojsk osi in zlasti v Sredozemlju in na Libijski fronti.

Maršal Kvaternik v Italiji

Aversa, 17. febr. s. Iz Rima je semkaj dopel maršal Kvaternik. Na kolodvoru ga je sprejel poveljnik ozemeljske obrambe v Napoliu in drugi visoki oficirji letalstva in vojske. Maršal Kvaternik si je nato ogledal kraljevo letalsko akademijo v Caserti.

Rim, 17. febr. s. Duce in Maršal Kvaternik sta ob spremstvu šefa generalnega štaba generala Cavallera in državnega tajnika za letalstvo Fougiera obiskala neki kraj v srednji Italiji in si tam ogledala preizkuševalne naprave kraljevega letalstva. Duce in gost sta pregledala moderne tipe letal ter eksperimentalna letala. Hrvaski maršal je ponovno izrazil svoje občudovanje sprico tega, kar je lahko opazoval.

Poročanje zveznih tajnikov

Rim, 17. febr. s. V soboto 21. februarja ob 17. uri se bo nadaljevalo v palači Venezia ob navzočnosti nacionalnega Direktorja stranke poročanje Zveznih tajnikov. Duce bo vzel na znanje poročila Zveznih tajnikov iz Zare, Spalata, Cattara, Trieste, Fiume, Pole, Gorizije in Lubiane.

Temelji novega reda na Daljnem vzhodu

Velik govor ministrskega predsednika Toja v japonskem parlamentu, ki je priredil navdušene ovacije ob zmagi v Singapuru

Tokio, 17. febr. s. Zasedanje parlamenta je potekalo v ozračju velikega navdušenja. Poslanci so imeli pred seboj na klopih velik zemljevid južnega ozemlja. Ko je ministrski predsednik Tojo ob največji pozornosti navzočih izjavil, da je Singapur padel, so vsi poslanci vstali in burno aplaudirali. Razen italijanskega in nemškega ve-

leposlanika so bili navzoči tudi veleposlaniki Mandžurije, Kitajske, Rumunije, Finske in Madžarske. Govor Toja je bil stalno prekinjen z vzkliki in navdušenim odobravanjem. Ob koncu je parlament stoji zvelikal zmagi, cesarju, vojski, mornarici, letalstvu in bodočnosti Japonske ter velike Azije.

kmalu odrezana. Čangkajske bo s tem izoliran in brez pomoči in Japonska je trdno odločena zadati mu smrtni udarec. Vendar Japonska bratsko gleda na kitajski narod in hoče zgraditi veliko Vzhodno Azijo skupno s kitajskim narodom. Obžalovati je, da se kitajski narod nahaja v bednem položaju v trenutku, ko vstaja velika Vzhodna Azija.

Glede Južne Amerike in drugih nevtralnih držav je moje trdno prepričanje, da bodo razumele naše stvarne namene in ne bodo tako nore, da bi pobirale kostanj iz žerjavice pod pritiskom Amerike in Anglije.

Zahvala zaveznikom

Tojo je nato izrekel zahvalo vsem zaveznikom Japonske v Aziji in v Evropi. Padec Singapura, je zaključil, je samo dovršitev prvega dela borbe za ustvarjanje večje Vzhodne Azije. Naš narod se mora še naprej boriti. Nedavna zmagi je samo izhodišče. Japonska bo še tesneje sodelovala z zavezniki in bo razvila velike vojaške operacije, da zada smrtni udarec Ameriki, Angliji in njih satelitom.

Govor predsednika Toja

Ministrski predsednik Toja je v svojem govoru v parlamentu izjavil med drugim: Kako je cesarjev glavni stan že naznanil, so japonske sile zasedle včeraj, dne 15. februarja Singapur. Pristojne oblasti vojske in mornarice, bodo poročale podrobno o teh borbah. Vesel sem, da lahko svoje poglede iznesem ob tej priliki. Ob pričetku vojne so naše sile takoj zadale hud udarec večini severnoameriške in angleške mornarice. V 18. dneh so prisilile Hongkong k predaji. V 26 nadaljnjih dneh so zasedle Manilo in v 70 dneh so prisilile Singapur h kapitulaciji. Velika oporišča Amerike, ki se jih je posluževala za vzdrževanje oblasti v Vzhodni Aziji, so v naših rokah. Vse strateške točke, kakor Borneo, Celebes in Nova Britanija so naše čete zasedle in večji del mornarice Nizozemske Indije je bil uničen. Vojska in mornarica operirata sedaj na tako obširnem področju, ki nima primere v človeški zgodovini. Poudaril je, da so te odlične zmagi izključno rezultat hrabrih in energičnih naporov cesarjevih oboroženih sil.

Avstralija in Nova Zelandija bi morali preprečiti brezplodno vojno. Kako je Anglija ravnala z avstralskimi in novozeelandskimi oficirji in vojski, bi moral narod v Avstraliji in Novi Zelandiji vedeti. Ako bodo narodi iz teh predelov uživali srečo in blagostanje, zavisli popolnoma od dejstva, ali bodo njih vlade razumele prave namene Japonske in se lojalno in pravično zadržale.

Toja je nato govoril Kitajski. S pacem Singapura se je porušila protijaponska obkolitvena fronta Amerike in Anglije proti Japonski. Tako zvana birmanska cesta bo

Predaja Singapura

Singapur bo postal najvažnejše oporišče za nadaljnje japonske operacije

Tokio, 16. febr. (Domei). S službenega mesta v Singapuru javljajo, da so prvi oddelki japonskih tankov in pehote vkorakali v singapursko mesto v nedeljo ob 8. Na glavnih zgradbah v Singapuru plapolajo japonske zastave.

Tokio, 16. febr. s. Daj je japonska oklopna divizija »Kitajama« vkorakala v Singapur in je na vladni palači razvila japonsko zastavo.

Sanghaj, 17. febr. s. Japonsko poveljništvo v Singapuru je bilo po Angležih obveščeno o položaju minskih zapor pred sin. gapurskim pristaniščem in o možnih dohodih v pristanišče samo. Angleško poveljništvo je izročilo japonskemu poveljstvu v pristanišču zasedrane angleške vojne ladje.

Sanghaj, 17. febr. s. O naglem napredovanju obnovitvenih del v zasedenih ozemljih prida dejstvo, da je bil zopet obnovljen promet na železnici, ki vodi 700 km daleč od mej Birmanske do Singapura. Vialdukt, ki veže kontinent z otokom, je bil popravljen med tem ko je divjala bitka na samem otoku Singapuru.

Tokio, 17. febr. Takojo po predaji Singapura so japonske pomorske enice pričele čistiti okolico otoka od min. Istočasno so druge pomorske enice nadaljevale borbo z angleškimi ladjami, ki so zapustile trdnjavo. Kakor je bilo že objavljeno, so japonske pomorske sile od 10. do 14. februarja potopile ali poškodovale 32 sovražnih ladij. V japonskih pomorskih krogih poudarjajo, da se sovražne vojne ladje, ki jim je uspelo pobegniti v Batavijo, Surabajo in druga pristanišča Nizozemske Indije, ne bodo mogle mnogo okoristiti z begom, kajti tudi Batavija in Surabaja bosta doživela v nadaljnjem usodu Singapura.

Tanger, 17. febr. s. Trdnjaka »Español« komentira kapitulacijo Singapura in poudarja, da je najbolj braniha utrdba na svetu kapitulirala v petih dneh, prej kot Hongkong. Singapur niso napadle oklopnice, temveč drobni ljudje, ki so se vrgli na topništvo trdnjave in ga uničili. Za zmago ne zadostuje samo denar. Padec Singapura dokazuje, kakšna tajna sila je v ubogih proletarskih od usode razdeljenih narodov, ki se bore proti tistim, ki razpolagajo z vsemi gmotnimi sredstvi sveta. List zaključuje, da bo Anglija morala izgubiti vojno.

Rim, 17. febr. s. »Daily Mail« poudarja, da ni dosegel pravega učinka namen Angležev, da bi uničili vse vojaške naprave preden bi zapustili Singapur. Uničene so

bile samo pristaniške naprave v enem pristanišču, ki jih pa bodo Japonci lahko v najkrajšem času popravili. List piše, da je Singapur postal bodalo, naprejeno proti arcu angleškega imperija, kakor je Anvers, ki so ga zasedli Nemci, bil in ostal bodalo naprejeno proti sreči Anglije. List predvideva obširno akcijo japonskih podmornic v Indijskem Oceanu s Singapura kot izhodišča oporišča. Ta akcija bo onemogočila angleške transporte v teh vodah in dotoko pomoči Kitajski preko Ranguna.

Čestitke

japonskemu letalstvu

Tokio, 17. febr. s. Italijanski in nemški letalski ataše ter vojaški ataše Rumunije so obiskali včeraj jutraj generala Dothara, generalnega inspektorja letalstva vojske in mu čestitali sprico odličnih operacij in doseženih uspehov japonskega letalstva na Malaji in izkrcanja padalcev na Sumatri.

Japonsko nadzorstvo nad morjem

Tokio, 17. febr. s. Na včerajšnjem zasedanju parlamenta, je mornariški minister admiral Šimada sporočil, da so Japonci od pričetka vojne z Anglijo in Ameriko potopili skupno 33 sovražnih podmornic, še v teku vojne na Malaji so japonske podmornice operirale v Indijskih vodah in motile sovražni promet in prometne zveze Anglosasov s padcem Singapura Japonska lahko razširi svoje nadzorstvo nad morjem in v zraku tudi na Indijski Ocean.

Ranjen japonski general

Tokio, 17. febr. s. Imperialni glavni stan poroča, da je bil v borbah pri Bukit Timah, dne 10. februarja ranjen general Raney Mudakuki. Rane niso hude. General kljub temu poveljuje svojim četam.

Pred napadom na Rangun

Bangkok, 17. febr. s. Po poročilih radia iz Ranguna je položaj v Birmaniji skrajno resen. Rangun je zapuščeno mesto Japonske čete so medtem dosegle okolico Thacna, 60 km severno od Martabana in japonski napad na Rangun bo takoj sledil. Med Thatonom in cesto iz Ranguna v Mandalay, ki je prvi del znane birmanske ceste, je samo 130 km razdalje. Birmanski tiak hudo

napada angleško poveljništvo v Rangunu zaradi poteka vojaških operacij v državi. Listi pišejo, da je padec Muilmeina in zavzetje Martabana ter Aena zelo pomembno bivalstvo. Vojska poročila javljajo že nekaj dni o mirnem stanju na fronti nenedoma pa pride vest o izpraznitvi kakega

važnega kraja. Potem se zopet govori o tihini na fronti pakar se pojavi vest o nadaljnjem umiku. Na ta način ni treba večiti za nos birmanskega prebivalstva pšejo listi. Na Tajskem je veliko veselje in navdušenje zaradi padca Singapura. Mesto Bangkok je v zastavi.

Churchillov zagovor

je povzročil še večje vznemirjenje v vsem imperiju

Berlin, 17. febr. s. Churchillov govor so zabeležili v Berlinu kot dokument žalostne politične katastrofe Anglije. Običajni iluzionistični triki, s katerimi je ministrski predsednik skušal tu in tam opravičiti poraze in prikriti nepopravljive posledice, samo podčrtavajo odgovornost moža, takozvanega državnika, ki bo prišel v zgodovino kot najbolj temna figura našega stoletja in kot grobokop angleškega imperija. Berlinski tisk poudarja, da so Angleži do sedaj lahko prenašali z nekakšno vedrostjo in ravnodušjem hude ularce zaradi tega, ker so imeli vero v svojo pomorsko moč. Ta vera je bila nekakšen nasip, ki jim je omogočil obdržati ravnodušnost sprico cele vrste hudih praporov od Norveške do Krete. Zdaj se nasip podira. Zaradi tega je zaprepačenje onstran Rokavskega preliva še bolj dramatično kot ob urah propada Francije. Ni dvoma, piše »Deutsche Allgemeine Zeitung«, da so veliki uspehi Japoncev direktno posledica propada pomorske moči Anglosasov na Pacifiku. Ta propad pa je posledica nedoumljive lahkomiselnosti, s katero sta Churchill in Roosevelt stalno izzivala Japonsko, ne da bi med tem primerno ojačila svoje postojanke v vzhodni Aziji.

Churchill se je odločil trdo prijeti Japon-

ske samo zaradi tega, ker je upal, da bo zavlekel Ameriko v vojno. Zgodovina bo dokazala, je vzkliknil v svojem govoru ministrski predsednik Churchill, da bi bila japonska intervencija blazno dejanje. Velika zmotna Churchillova je v tej psihologiji, ker ne more doumeti stvarnosti dejstev, zatruje, da je ta stvarnost blaznost. Če bo Churchill vztrajal v tej zmoti, zaključuje berlinski list, je Roosevelt odklonil, da bi se kaj naučil od trpkih izkušenj angleškega zaveznika in bo to slepoto drago plačal. Ameriški vojni minister Knox, ki je objubil, da bo pometel z japonsko mornarico v Pacifiku v 90 dneh, mora priznati, da je Amerika danes nemočna in prisiljena v defenzivo ne samo na Pacifiku, temveč tudi na Atlantiku in pred obalo svoje lastne hiše.

Stockholm, 17. febr. s. Po poročilih londonskega dopisnika lista »Allehandet« so avstralski krogi sprejeli Churchillov govor z velikim razočaranjem, kajti niso pričakovali tako pesimistične razlage položaja. Po tem govoru Avstralsci smatrajo, da je usoda njih kontinenta skrajno kritična. Izjave ministrskega predsednika Curtina, ki je govoril o nevarnosti, ki grozi Avstraliji, so še povečale vznemirjenje med avstralskim prebivalstvom.

Nemško vojno poročilo

Izjalovljeni sovjetski napadi na vzhodni fronti — Uspešne letalske akcije v Sredozemlju

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 16. febr. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo včeraj naslednje vojno poročilo:

Tudi včeraj so se na vzhodu na nekaterih točkah izjalovili napadi, ki jih so sovražniki neprestano obnavljali. Pri naših protinapadih so bili doseženi uspehi. Skupine bombnikov in sturmoglavcev so učinkovito in kljub težkim vremenskim okoliščinam napadle sovražne čete na pohodu, popolnoma uničile več kolon in mnogo vojnih potrebščin. Na skrajnem severu so bile razdejane železniške naprave na murmanskem progi.

V vzhodni Afriki so nemški sturmoglavci bombardirali sovražne motorizirane oddelke na področju okrog Ain el Gazale. Na morju severno od Bengazija so nemški bombniki napadli dva nezaščiten konvoja in so potopili 9000-tonsko prevozno ladjo, dva nadaljnja tovorna parnika s skupno 15.000 tonami pa tako hudo poškodovali, da se lahko računata z njuno izgubo. Nadalje so bili z bombami zadeti 2 lažji križarki, 2 rušilca in večja tovorna ladja. Vzhodno od Malte je bila pri letalskem napadu uničena sovražna izvidniška ladja. Ob afriški obali je podmornica v bližini Marsa Matruha potopila dva parnika v konvoju.

Angleški bombniki so v pretekli noči napadli nekaj krajev v južnozpadni Nemčiji, a pri tem niso dosegli nikakega usneha vojaškega značaja.

Izrube angleških letalskih sil o prihiti letalskega in pomorskega spopada 12. februarja v Rokavskem prelivu, so se med tem dvignile na 49 letal, soditi pa je, da je bilo uničenih v teh borbah še nadaljnjih 13 sovražnikovih letal. Pri teh operacijah so se posebno odlikovali skupne

letal pod poveljstvom maršala Sperrla, ki sta jih vodila letalski general Kohler in polkovnik Galland.

Sovjetske letalske sile so izgubile od 7. do 14. februarja 153 letal, izmed katerih je bilo sestreljenih 88 v letalskih spopadih, 38 od protiletalskega topništva, ostala pa so bila razdejana na letališčih. V istem času so nemške letalske sile izgubile na vzhodni fronti 25 letal.

V bojih, ko so se razvili v severnem odseku vzhodnega bojišča, se je narednik Kirchner pri prvem topu napadalne baterije prav posebno odlikoval. V treh dneh je uničil 11 napadalnih sovražnih tankov, med njimi več največjih tankov.

Drzni podvigi nemških podmornic

Buenos Aires, 17. febr. s. Drzen napad je izvedla neka nemška podmornica na otok Arubo (Antil). Kjer je torpedirala tri petrolejske ladje in zadela s topovi čistilnico družbe Standard Oil Co. Nekra druga petrolejska ladja je bila torpedirana pri Wilenstadtu, glavnem mestu Curacaoa, a se je vendarle rešila, čeprav je bila hudo poškodovana.

Odmev na londonski borzi

Stockholm, 17. febr. s. Angleška banka je povečala obtok bankovcev za 3 milijone sterlingov. V gospodarskih poročilih iz Londona se govori o strašnem dvigavanju cen v vsej Angliji. V Londonu so se živila podražila za 68 odstotkov. Padec Singapura je imel močne posledice na londonski borzi.

Iz jedilnikov prejšnjega stoletja

— za letošnji pustni torek — Morske ribe so bile pogosto na mizah naših meščanov

Ljubljana, 17. februarja. Nam, srečnim otrokom 20. stoletja, nekateri očito, da smo usmerjeni preveč v ta svet ter da mnogo preveč čujemo gnetne dobrote kakor bi se spodobilo ljudem z višje razvitem duševnim življenjem. Vendar nam delajo veliko krivico. Če zato, ker gastronomski umetnost nima šele začetkov v naši dobi, kakor se tudi dandanes ne rode epikurejski filozofi, razen tistih, ki pišejo sodobne kuharske knjige in gospodinjske recepte v naših listih. Naša epikurejska filozofija je zelo rečna, tako rekoč racionalna. Ne vemo več opozoriti nebeskih užikov, ki so se včasih polasčali ljudem ob preobloženih mizah ali, ki se jih, recimo, še polasčajo. Ne poznamo več pravih slasti, če zaradi tega ne, ker imamo pokvarjen okus in ker ne znamo nič več jesti počasi, z užitek. Dandanes le hlastamo, doba avtomatskih bifefev in senolentice noče več priznati, da živimo zaradi dobrih jedi in tistega telesnega in duševnega ugodja, ki ga čutiš po obedu, ko je trajal najmanj dve uri. Ne dandanes nismo več niti materialisti. Dandanes živimo zato, da bi delali in pozabljali na jed, ne pa zaradi tega, da bi filozofirali o slastnih jedeh in jih tudi s slastjo ter popolno zbrano prednostjo uživali.

Jedilniki in jedilniki

V resni dandanes govorimo mnogo več o jedilnikih kakor so ljudje kdaj koli prej. Toda med jedilniki in jedilniki je razlika. V starih časih so bili jedilniki tabu. Ni se spodobilo, da bi vsak plebejec govoril o kuharskih receptih in kuharji (ki so bili pravi mojstri, umetniki svoje stroke, tiste umetnosti, ki se je ni mogel nikdar nihče naučiti, če se je ni predal ne le z vsem telesom, temveč tudi z vso dušo), so skrbno varovali svoje poklicne skrivnosti. Bili so kasta zase in nikogar ni bilo nad njimi. Bili so jim podložni celo kralji. Dober kuhar je bil celo bolj cenjen od samega kraljeva. Kaj je pomenilo kralju kraljestvo, brez dobrega in zanesljivega kuharja? V tistih kuharskih časih so namreč kuharje cenili tudi zaradi njihove zanesljivosti. Kuharska umetnost je bila tudi, da su kuharji zastrupljali svoje gosposdarje. V tistih časih alkimije, ko še niso poznali kemičnih analiz, je bil kuhar kemik. Nekateri so bili neprekosljivi mojstri po svojih sintezah. Če vedno jih obdružujejo, da so znali kombinirati sicer same na sebi povsem nedolžne jedi v čudovite strupene mešanice. Človek je jedel, užival, se veselil zemeljskih darov, potem je pa na lepem umrl brez očitnih znakov zastrupljenja. Nekateri kuharji so bili baže na to umetnost, če bolj ponosni kakor na druge umotvore svojih kuhalič.

Pozabljeni recepti

Kuharske recepte so zapisovali že zdavnaj. Baže so izdali prve kuharske knjige na Kitajskem, Kitajska kuhinja je še mnogo bolj rafinirana kakor francoska. Toda starih receptov se ni ohranilo mnogo zapisanih, pač pa so nam ostale nekatere jedi, ki so postale tako vsakdanje, da ne mislimo več na izvor njih receptov. Mnogi stari recepti so pa pozabljeni ali so tako izmalicirani, da več ne znamo kuhati takšnih jedi kakor naše babice. Lahko rečemo, da spada med pozabljene recepte tudi pravilno kuhanje močnika in kaše. Kaša je bila naša prava ljudska jed in najbolj pogosto na mizi. Na Kranjskem so kmetje pridelovali več prosa in ajde kakor v drugih slovenskih deželah. Zato so bili tu drugi jedilniki. To se pravi, da so znali kuhati boljše ali vsaj drugačne ajdove žgance, kakor v pokrajinah, kjer niso pridelovali ajde, in da je bila kranjska kaša specialiteta. Zdad se pa zdi, da so ljudje pozabili celo kuhati tako dobro kašo. Ni dovolj, da napišeš recept in tudi ne, da ga znaš pravilno čitati. Recept mora priti kuharju ali kuharici v meso in kri. Dobra kuharica kuha po svojem nezmožljivem čutu, ne pa po receptu. Ta kuharski čut je mnogo zanesljivejši od lekarniške tehnike. Ne gre za to, da zna kuharica nameriti in natehtati toliko in toliko živil za jed, temveč da zna jedi tako rekoč vtisniti svojega duha, duha svoje umetnosti. Ne gre pa tudi toliko za to, katero jed skuha, temveč kako jo skuha. Dobro skuhana kaša je mnogo boljše od »spackane« majoneze.

Kaj so jedli naši prednamci

Ne sil nas ambicija, da bi napisali zgodovino jedilnika ali kuharske knjige. Nemoremo tudi naštet vsega, kaj je šlo v slast ljudem v prejšnjih stoletjih. Tudi ni mogoče zanesljivo opisati vseh dobrot starih časov. Morda tedaj tudi ni bilo vse tako dobro, kar so jedli. Pomisliti moramo, da se okus stalno spreminja. Marsičesa, kar jemo dandanes mi, bi ljudje z okusom naših prednamcev ne spravili po grlu, prav tako bi ne teklo vse nam, kar se je zdelo slastno starincem. Reči pa smemo, da prejšnja stoletja ljudem prav tako ni smrdelo nese mnogo kakor ne dandanes. Pojedli so ga ob raznih prilikah mnogo več. Imeli so nedvomno boljše tek, prebavili se niso imeli pokvarjenih z nekaterimi »delikatesami« kakor mi in, kar je glavno, znali so bolj jesti. Jedli so počasi, kajti obed ni bil le potrebno zlo, temveč najimennitnejše opravilo dneva. Kadar so ljudje v tistih časih jedli, so v resnici jedli — polovničarstva niso poznali in med jedjo niso delali kakor n. pr. dandanes, ko prizgizujemo kruhek med delom in pisarnah ali v delavnicah ali ko zjutraj zajtrkujemo stoji in še med potjo v službo. V splošnem je bila hrana prednamcev enostavnejša, a obilnejša in redilnejša. Jedli so mnogo mesa, vsaj če smemo soditi po tem, koliko so ga pospravili na raznih pojedinah, ki so pa bile prav za prav le zakuske...

»Zakuska« leta 1601 v Ljubljani

Ko so l. 1601 na velikonočni torek v Ljubljani zopet posvetili hospitalno cerkev, ki je bila dotlej pol stoletja v rokah protestantov, je magistrat priredil na čast odličnih gostov imenitno »zakusko«. Lahko jo imenujete tudi banket. Da je bila pojedina res imenitna, sprevidimo že po količini živil, ki so jih pospravili. Ohranjen je račun o nakupljenem mesu in drugih dobrotah. Zdi se pa, da račun ni popoln, ker ni štet marmelade, česar nedvomno niso mogli pogrešati pri take mastni gostji. Blagajnik je zapisal, da je kupil 67 funtov govedine, 2 pljučni pečenki po 6 funtov

težki in dva volvska jezika. Razen tega so pa zaklali štiri teleta, pet kozličev, 3 pare golobov, 14 kopunov in 5 puranov. Za svinjino je blagajnik izdal 7 goldinarjev in 6 kr. Za ta denar je dobil cent in 42 funtov mesa. Med delikatesami so bile predvsem morske in rečne ribe. Kronist poroča, da so ljudje v tistih časih pojedli mnogo morskih rib, precej več kakor v novejši dobi. Baže tedaj ni bilo obeda v imenitnejši meščanski hiši brez morske ribe. Za morske ribe je plačal blagajnik (vračunani so stroški za prevoz) 17 gld. in 13 kr. Da so se na tej pojedini v resnici mastili, sprevidimo tudi po podatkih o porabljeni masti. Porabili so je 23 funtov (funt je bil po 10 kr.) in četrt boha. Razen tega so porabili še 40 funtov prekaljene slanice (po 8 krajcarjev). Koliko se pospravili prikuhe, je težko reči. Zelenja-

va je bila nedvomno zelo poceni, razen tega so pa lahko uporabili domači pridelek. Blagajnik je izdal za čebulo le 2 kr., za kislo zelje 10 kr. in za zelenjavo 9 kr. Med zelenjavo je bilo najbrž največ salate, saj so porabili še precej olja, namreč 4 funte. Seveda so se tedaj poznali močnate jedi: kakor dandanes na banketih, je prišla tudi ob tisti priliki nazadnje na mizo neke vrste torta. Za njo so porabili za 7 gld. 2 kr. pšenične moke. Slaščice so pa še kupili v — lekarni. V računu je zapisano »Konfekt aus Apoteker« — 1 gld. 57 kr. Kave tedaj seveda še niso poznali, a požili dobroto so vendar še »zataknili«, in sicer z jabolki in sirom. Razumljivo je, da so jedem tudi dobro priljubili, pili so pivavca in kraški teran, kajti cvček tedaj še ni bil v časteh. Bokal terana je bil tedaj po 8 kr., cvčka pa samo po 3—4 kr.

Najnevarnejša bolezen našega časa

Umrljivost za rakom v Ljubljani že na tretjem mestu

Ljubljana, 17. februarja. Prejšnja desetletja se je zdelo ljudem, da je rak najnevarnejša bolezen. Umrljivost za njo je bila velika, razen tega pa je bila jetika še razdražena za neozdravljivo bolezen. Jetika je še vedno zelo nevarna bolezen in boj proti nji je zelo potreben. Četudi ji ne priznamo značaja socialne bolezni. Vedno večje skrbi pa budi naraščajoča umrljivost za rakom. Medtem ko je boj proti tuberkulozi čedalje uspešnejši in umrljivost za to nekdaj tako strašno boleznijo nazadnje in ko se vedno bolj uveljavljajo moderne metode zdravljenja raka se ne moremo otrestiti vprašanja, zakaj je umrljivost za rakom tem večja, čim bolj nazadnje za jetiko. Nekateri odgovarjajo na to vprašanje takole: Umrljivost za rakom je bila tudi prej čase velika, morda še večja kakor dandanes, toda tedaj zdravniki še niso mogli tako lahko spoznati te bolezni, odnosno tedaj so ljudje umirali za rakom, ne da bi se zdravili. Vzrok smrti po rakom ni bil ugotovljen. Vlado je splošno prepričanje, da so bolniki umirali za drugimi boleznimi, odnosno bolezen pogosto sploh ni bila ugotovljena. V dobi zdravstvenega napredka, ko se podediško prebivalstvo ne izogiba več zdravnikov, je pač ugotovljenih že zaradi tega mnogo več obolelih za rakom. Rak je bil potemtakem zelo nevarna bolezen tudi prej čase. Še tem nevarnejša, ker je nismo dovolj poznali. Vendar tej razlagi velike umrljivosti za rakom vsi ne verjamejo. Pravijo, da velja isto za jetiko kakor za raka: prej čase je umiralo tudi mnogo več ljudi za jetiko brez zdravniške pomoči in ne da bi bil vselej ugotovljen pravi vzrok smrti, a zdaj vendar umrljivost za jetiko nazadnje, za rakom na narašča. Zato nekateri domnevajo, da je med jetiko in rakom neka skrivnostna zveza; čim bolj je človeški organizem odporen proti jetiki, tem bolj nevarna bolezen postaja rak. Zdravljenje obolelih za rakom je dandanes zelo napredovalo; moderne zdravilne metode so v resnici zelo uspešne, seveda je treba začeti zdravljenje dovolj zgodaj. Če je pa uspešno zdravljenje in če se zdravi dandanes mnogo več ljudi, obolelih za rakom, rak zaradi tega ne zahteva več toliko žrtev. Zakaj je torej umrljivost za rakom vendarle tako velika?

Dr. Ivan Tomšič: Vojno in nevtralnostno pravo

Pravniški učbenik, ki bo zaradi aktualnosti snovi privlačen za vse slovenske intelektualce

Ljubljana, 17. februarja. Po 20 letnem obstoju in plodnem delovanju pravne fakultete v okviru naše univerze smo Slovenci dobili že dober zakon za pravnega znanja, napisan v slovenskem jeziku. Naši pravni znanstveniki, predvsem profesorji pravne fakultete s tem niso ustregli samo pravnikiemu naraščanju, temveč so dokazali v tekmi s pravniki drugih narodov naše tvorne sposobnosti tudi na tem polju sodobne človeške kulture. K tem dokazom je pridružil sedaj svoje delo tudi dr. Ivan Tomšič, profesor mednarodnega prava, ki je pravkar izdal v založbi »Nove založbe« in tisku Zadrzne tiskarne 215 strani obsegačo knjigo: Vojno in nevtralnostno pravo.

Pisec, ki se je sodeč že po prvem pregledu te danes tako aktualne tvarine podrobno pogledal v vsa vprašanja tega važnega dela mednarodnega prava, pravi sicer v uvodu, da je knjiga namenjena, čeprav obsega več kot zahteva navadni akademski študij, predvsem pravnikiemu naraščanju, vendar smo prepričani, da bo z veseljem posegel po njej vsak intelektualce, hoteč najti se v problematiki vprašanj, ki so na dnevnem redu. Sicer pa je mednarodno pravo, torej pravo, ki naj veže suverene države brez sankcij nadrejenih organizacij problem zveza. Se v polpreteklem času se je okoli njega bila huda duhovna borba, ali mu je mogoče priznati kakovost prava, ali pa gre za nekakšno viteška in človeškanska pravila. Ta boj še ni izklučen. Če pa priznamo običajno pravo kot pravi vsega prava, potem je nedvomno in zdi se nam tudi v skladu s socialnim in sociološkim razvojem, da bo prej ali slej prilagojeno za vladajočim oblikam zmagovalo mednarodno pravo kot pravo v celoti.

Mednarodno pravo je še mlado. V razmerah starega veka, ko se je en narod smatral za »zvoljenega«, v vseh drugih pa je zrl samo »barbare« se ni moglo razviti. Prav tako mu ni bil naklonjen srednji vek, ko je obvladovala ves kulturni svet enotna krščanska misel z dvodelnim papeža in kralja. Sele ko je reformacija lomila papeževo duhovno in politično oblast, se je začelo porajati mednarodno pravo. Njegov oče je znameniti učenjak Hugo Grotius, ki je v prvi polovici 17. stoletja izdal prvi polzku sistematičnega proučevanja mednarodnega prava. Toda miselni predsodki so bili še vedno znatni in kolikor moremo za tedanje dobo govo-

O tem vprašanju ne soglašajo niti vsi strokovnjaki, zato pač ne moremo in ne smemo izreči sodbe laiki. Ob tej priliki ugotavljamo le po ugotovitvah mestnega fizika, da je bila lani umrljivost za rakom med Ljubljančani na tretjem mestu. Po tem bi lahko sodili, zlasti še, ker je umrljivost za tuberkulozo na šestem mestu, da je rak tudi pri nas najnevarnejša bolezen našega časa. Pri nas umira največ ljudi za ostarelostjo (starostno oslabelostjo, izčrpanostjo). Na drugem mestu je umrljivost za boleznimi srca in ožilja. Ne gre le za eno in isto bolezen. Pod »boleznimi srca in ožilja« razumemo tudi starostne bolezni, na primer arteriosklerozo. Za temi boleznimi obolenja zlasti ljudje, ki cenijo preveč tobak in alkoholne pijače. Nekateri zdravniki trde, da je obolel ožilja in srca v veliki meri kriv nikotin, češ da se je to jasneje pokazalo šele v novejšem času. Za temi boleznimi je umrlo lani 144 Ljubljančanov. Rak pa je zahteval 127 žrtev, medtem ko je za tuberkulozo umrlo samo 81 meščanov.

Umrljivost za rakom je znašala lani v Ljubljani 12,2 % vseh smrtnih primerov. Predlanskim je umrlo za rakom le 100 do-mačinov, leta 1939 pa 109. Za rakom umira več žensk kakor moških. Lani je umrlo 50 moških in 77 žensk. V Ljubljani se zateka zdraviti vedno več ljudi, obolelih za rakom, zlasti odkar deluje Institut za raziskavanje in zdravljenje novotvorb. Lani je umrlo v ljubljanskih zdravstvenih ustanovah 36 do-mačinov, ki so oboleli za rakom, a več moških kakor žensk, v razmerju 23:13. V splošnem je pa umrljivost za rakom po sploših v naslednjem razmerju (v škodo žensk): 60,6%:39,4%. Vidimo torej, da umira za rakom mnogo več žensk kakor moških.

Razumljivo je, da umira za rakom največ ljudi v starijši dobi, ker je rak starostna bolezen. Do 40. leta starosti je umrlo lani 7 meščanov za rakom. V starosti od 41. do 50. leta jih je umrlo 18, po 34 jih je umrlo v starosti od 51. do 60. leta in v starosti od 61. do 70. leta. V starosti nad 70 let jih je umrlo 35. Na prvem mestu po številu obolelih je rak na želodcu, 20 primerov, na drugem, po 15 primerov, rak maternice in jeter in na tretjem, 11 primerov, rak na zadnjem črevesu.

riti o meddržavnem pravu, je prišlo v poštev le za krščanske narode. Le počasi se je kultura sproščevala cerkvenih spom in izven evropske nekrščanske države so le po dolgih razdobjih našle priznanje v zboru krščanskih držav.

V tem času se je meddržavno pravo razvijalo tudi samo v sebi. Na sestankih diplomatov, kongresih, konferencah so se države zedinjevale na prve medsebojne obvezne norme glede odnosov v vojni in miru. Največji uspeh so znani dogovori na obeh haških mirovnih konferencah leta 1899. in leta 1907, ko se je predvsem razpravljal o vojnem pravu.

Zanimivi za razoro o vojnem pravu tudi v današnjih dneh sta razliki, ki sta se pojavili že kmalu med evropskim in anglosamerškim pojmovanjem. Ob koncu prejšnjega in v začetku sedanjega stoletja je v Evropi še vedno prevladovalo Rousseauovo pojmovanje, da se vojna vodi le med državami in ne med narodi. Smoter napadala ali branila je bil poraz nasprotnikov vojske, ne pa uničenje ali oskodenje državljanov. V Angliji in Ameriki pa je veljal nazor, da se vojskujejo narodi med seboj, da ne gre samo za vojsko z orožjem, temveč tudi za vsi drugi sredstvi. Temu naziranju se predvsem iz tehničnih razlogov približuje tudi današnja vojna, ko se vedno bolj brišejo razlike med fronto in zaledjem.

Prof. Tomšič se je v svojem delu omejil iz celotnega kompleksa predpisov meddržavnega prava, ki obsega splošne predpise, meddržavno pravo veljavno v miru in meddržavno pravo veljavno v vojni, le na zadnji del. V prvem daljšem oddelku svoje knjige razpravlja o vojnem, v drugem pa o nevtralnostnem pravu.

Med splošnimi predpisi vojnega prava razpravlja najprej o pojmovanju vojne po meddržavnem pravu, podaja orle zgodovine in formalne vires vojnega prava ter njegove sankcije. Slede nato predpisi, ki se tičejo pričetka vojne, bojišča, oseb v vojni, vojnih sredstev, vojnih pogodb in konca vojne. Med posebnimi predpisi so specialne določbe, ki se tičejo konvencijne prava v zvezi z vojaško zasedbo, pomorskovojnega prava v zvezi z vojnimi teritorijem, sredstvi, morskimi blokado in vojnim plenom, ter končno zračnovojnega prava, ki se je začelo uveljavljati šele po prejšnji svetovni vojni.

V drugem delu so zbrane vse določbe, ki se tičejo nevtralnostnega prava. Po raz-

pravljanju o pojmu nevtralnostnega prava, virih, pričetku in koncu nevtralnosti preide pisec na dolžnosti in pravice nevtralnih držav, na pravni položaj državljanov nevtralnih držav, na svobodo trgovanja nevtralnih držav, na vojni kontributi in na pomoč, ki nasprotuje nevtralnosti. Kot poseben dodatek je priključeno še zasebno pravo v vojni na morju in v zraku. Knjigi je dodano podrobno imensko in stvarno kazalo, ki močno olajšuje uporabnost knjige kot vsakdanjega priročnika.

Delo prof. Tomšiča je vredno vse pozornosti naše kulture, posebno pa še pravniške javnosti.

Dogoni klavne živine

Prehranjevalni zavod Visokega komisa-rata za Ljubljansko pokrajino priredi v naslednjem tednu te-le dogone za klavno ino:

23. febr. v Črnomlju za govedo in svinje
24. febr. v Stični za govedo in svinje.
24. febr. v Mokronogu za govedo in svinje
25. febr. na Vrhniki za govedo in svinje
25. febr. v Grosupljem za govedo in svinje.

Emerik Filipan †

V devetdesetem letu svojega življenja je umrl splošno znani in priljubljeni g. Emerik Filipan, oficialni finančni direktor v pokloju in upokojeni uradnik Trgovske zbornice v Ljubljani. Rodil se je leta 1852 na Hrvaškem, služil je v Ljubljani od leta 1884, od leta 1911 pa je bil nameščen pri Trgovski zbornici, kjer je služboval do svojega 85. leta.

V mladosti se je lotil vojaške kariere, na katero se je pripravil v graničarski kadetnici v Bjelovaru, kjer je bil sošolec maršala Boroeviča. Udeležil se je leta 1878 okupacije Bosne ter je bil pri Ključu ranjen, nakar je kot invalid stopil v civilno državo službo. Starejši ljubljanski rod se ga gotovo toplo spominja. Naj v miru počiva zaljubljenim preostalim naše sožalje!

Iz Hrvatske

Banjaluka in Brod dobita avtomatične telefonske centrale. Po ureditvi in razširjenju avtomatične telefonske centrale v Zagrebu dobila avtomatično telefonsko centralo tudi Banjaluka in Brod. Poleg tega bosta pa razširjeni že obsoječi avtomatični telefonski centrali v Osijeku in Karlovcu.

V pripravi čitanja sabora. Pozornost hrvatske javnosti je obrnjena sedaj na čitanje sabora. Priprave so v glavnem že končane.

Iz Srbije

Stedenje z električnim tokom v Beogradu. V svrhu stedenja je bila poraba električnega toka v Beogradu in v okolici strogo omejena. Kdor bi porabil več električnega toka, bo moral plačati zanj 10-kratno ceno. Izmed 60.000 porabnikov električnega toka je prekoračilo predpisano količino samo okrog 1000 ali pičlih 5 odstotkov.

Znamke so sežgali. 12. t. m. so sežgali v državni tiskarni, kjer tiskajo poštne znamke, neprodane ostanke posebnih srbskih znamk, izdanih v zvezi s protifrancoskoro razstavo. Sežiganju so prisostvovali zastopniki nemških vojaških oblasti. Da bi se čimbolj izločila spekulacija so izdali od te serije, doslej največjo naklado posebnih srbskih znamk, namreč 500.000. Od teh jih je ostalo okrog 200.000, ki so jih kot rečeno sežgali.

Pri svojem konju umrl

Kakor malone v vseh evropskih velikih mestih, izginjajo polagoma tudi v Bukarešti kočije, ker jih izpodirajo avtomobili. Izvoščki bi vedeli marsikaj povedati iz starih časov, ko so se ljudje še radi vozili s kočijami, ker so mislili, da jih drugi zato bolj cenijo. Tudi prebivalci Bukarešte so se v starih časih radi vozili v kočijah po mestu in v okolici. Najstarejši med izvoščki Bukarešte je bil 80 let stari Laghe Gall, ki se je lahko pohvalil, da je užival posebno zaupanje mnogih bojarov. Mož je vedel marsikatero anekdoto in zgodbo iz življenja Bukarešte v starih časih.

Njemu samemu je ostalo malo stajaja onih dni. Gmotno je vedno bolj propadal in tudi sicer je bil že pozabljen. Končno je živel tako slabo, da ni mogel plačevati niti najemnine za eno sobico. Zato je večina spal pri svojih konjih in staji. Nedavno so ga našli v staji mrtvega. Legel je bil h konju, da bi se ob njem pogled, pa je tako za vedno zatimil oči.

Kako je nastal gordijski voz

Težavno, zamotano zadevo imenujemo navadno gordijski voz. Mnogi ljudje pa ne vedo, kako je ta izraz nastal. V starem Phrygiju v Mali Aziji je vladal v pradednih časih kralj Gordies. Prvotno je bil siromahen kmet. Nekega dne, ko je oral njivo, se je spustil na njegov pluj orjaški orel in mu svetloval, naj se odpelje v mesto, češ, da postane kralj Phrygie. In to prorokovanje se je res izpolnilo. Phrygijci so bili namreč ta čas dobili od prorokačca migljaj, naj izvolijo za svojega kralja tistega, ki jih prvi sreča na poti v Zeusovo svetilišče, sedeč na vozu. In prvega so srečali kmet Gordies, ko se je peljal s polja domov.

Tako je bil Gordies izvoljen za kralja Phrygie. Svoj voz je daroval Zeusu. Oje tega kmetkega voza je imelo vozlo, po katerem je voz zaslovel. In tako je nastal izraz gordijski voz. Na njegovo razvoljenje je bilo pozneje baže vezano vladanje med Azijo. Znano je, da je leta 1333 pred Kristusom Aleksander Veliki rešil to nalogo tako, da je presekal z mečem vozlo, ki ga ni bilo mogoče razvoljati.

SAMO PO SEBI RAZUMLJIV ODGOVOR
Stric: Povej mi Mihec ali so v vašem razredu tudi poredni dečki.
Mihec: Seveda stric. Trije smo.

Beležnica

KOLENDAR

Danes: Torek, 17. februarja: Pust; Franc Kile

DANASJNE PRIREDITVE

Kino Matica: Leteča vraga
Kino Sloga: Vesela prikažen
Kino Union: Lepa prikažen
Umetnostna razstava bratov Vidmar v galeriji Obersnel na Gosposvetski cesti, odprta od 9. do 16.
Veseli teater ob 18.30 v Delavski zbornici
DEZURNE LEKARNE
Danes: Dr. Piccoli, Tyrševa cesta 6, Hočevar, Celovška cesta 62, Gartus, Moste, Zaloška cesta 47.

Z Gorenjskega

Prometne nezgode. Iz šenčurja pri Kranju poročajo o dveh prometnih nesrečah. Avto je zadel 84letno Marjeto Okorn in jo podrl tako, da je zadobila nekaj poškodb. Druga nesreča se je pripetila na ovinku, kjer sta trčila skupaj dva avtomobila. Ranjen k sreči ni bil nihče.
Uradni dnevi na Jesenicah in Trzinu. Okrožno vodstvo NSDAP in deželni svet v Radovljici poslujeta od 1. februarja v uradnih dnevih vsak prvi in tretji četrtek na Jesenicah, vsak drugi in četrti četrtek pa v Trzinu od 9. do 12.

Nemški optanti iz Ljubljane v Podkoren. V Podkoren je prišlo 50 nemških optantov iz Ljubljane.

Smrtna nesreča. Smrtno se je ponesrečil pri gradnji ceste blizu Sv. Križa pri Trzinu delavec Kristjan Perko. Med nakladanjem gramoz na vagonček se je nad njim utrgala večja plast zemlje in ga zasula. Prepeljali so ga sicer v bolnico na Golnik, kjer je pa še istega dne umrl.

Cela vrsta kuharskih tečajev. Po raznih krajih Gorenjske prirejajo zadnje čase kuharske tečaje, ki so zelo dobro obiskani. Tako je bil prirejen tečaj na Brezjah, v Gorjah, v Smartnem pri Litiji, v Komendi, na Črnučah in Holmcu.

Javna trnoba na Bledu. Ob dnevu nemške policije priredi blejska policija javno trnoba na Bledu, Lescah, Radovljici in Vintgarju.

Kolovodja tatinske družbe prijet. Orožniki iz Gorican so izsledili in aretirali mizarskega pomočnika Miho Muleja, ki je bil že večkrat kaznovan zaradi vlomov in tatvin in ki je pobegnil iz sodnih zaporov na Jesenicah. Mulej je bil kolovodja tatinske družbe, ki je zagrešila zadnje čase v radovljiškem okrožju več vlomov.

Še ena smrtina nesreča. Med delom na železniškem tiru v karavanskem predoru je lokomotiva zadela delovodjo Franca Zenja. Težko poškodovanega delavca so prepeljali v bolnico na Jesenicah, kjer je pa kmalu umrl.

Bivši ravnatelj cementarne v Mojs strani umrl. V torek 10. t. m. je umrl na svojem stanovanju v Mojsstrani komisar občine Dovje-Mojsstrana in bivši dolgoletni ravnatelj cementarne v Mojsstrani Filip Winzig, rojen leta 1870 v Payerbachu pri Dunajskem Novem mestu.

Ustanovitve pevškega društva v Domžalah in Kamniku. V Domžalah je bilo ustanovljeno pevsko društvo, ki ga vodi strokovni učitelj Oberrauter. Tudi v Kamniku je bilo ustanovljeno pevsko društvo, ki ga vodi vodja Prehranjevalnega urada Franc Ueberlacher.

Radio Ljubljana

CETREK, 19. FEBRUARJA 1942-XX

7.30: Poročila v slovensščini. 7.45: Operna glasba, v odmoru napoved časa. 8.15: Poročila v italijansščini. 12.15: Koncert me. zoopranistke Bogdane Stritarjeve, pri klavirju Marjan Lipovšek. 12.35: Koncert tria na klarinet. 13: Napoved časa — poročila v italijansščini. 13.15: Komunikle Glavnega stana Oboroženih sil v slovensščini. 13.17: Ljubljanski radijski orkester in komorni zbor pod vodstvom D. M. Sijanca. 14: Poročila v italijansščini. 14.15: Koncert pod vodstvom Simonetta. 14.45: Poročila v slovensščini. 17.15: Prenoš iz cerkvice sv. Andreja delle Franche: polifonična glasba dona Lorenza Perosa, dirigira avtor, so delujejo pevci sikstinske kapele. 19.30: Poročila v slovensščini. 19.45: Pestra glasba. 20: Napoved časa: poročila v italijansščini. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovensščini. 20.40: Koncert Ljubljanskega komornega tria. 21.10: Trio Emona. 21.30: Prenoš z Madžarske. 22.10: Mali orkester g. Bojana Adamiča. 22.45: Poročila v italijansščini.

PETEK, 20. FEBRUARJA 1942-XX.

7.30: Poročila v slovensščini. 7.45: Slovenska glasba — v odmoru napoved časa. 8.15: Poročila v italijansščini. 12.15: Koncert pianista Bojana Adamiča. 12.40: Sekret Jandoli. 13: Napoved časa — poročila v italijansščini. 13.15: Komunikle Glavnega stana Oboroženih sil v slovensščini. 13.20: Orkester pod vodstvom Angelina. 14: Poročila v italijansščini. 14.15: Ljubljanski radijski orkester pod vodstvom D. M. Sijanca: lahka glasba. 14.45: Poročila v slovensščini. 17.15: Koncert tenorista Ivana Franca, pri klavirju Marjan Lipovšek. 17.35: Zborovski koncert iz Sjene — odlomki iz Perosijske mase. 19: Tečaj italijansščine, poučuje prof. dr. Stanko Lehen. 19.30: Poročila v slovensščini. 19.45: Lahka glasba. 20: Napoved časa — poročila v italijansščini. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovensščini. 20.45: Gladialna sezona EJAR: simfonični koncert pod vodstvom Tonia, v odmoru predavanje v slovensščini. 22.45: Poročila v italijansščini.

Diagnoza boleznih dreves

Vsako, ki se je kdaj ukvarjal z nogo dreves, bi gotovo rad vedel, da-li so še povsem zdrava, preden na moteni rasti ali na listju opazimo, da bolehalo. Če bi to vedeli, bi bolnemu drevesu hitreje priskočili na pomoč in ugotovili, da-li so zakrivil, njegovo bolezen škodljivo. Izkazalo se je, da lahko uporabljamo v ta namen menajajočo se električno napetost, ki jo kaže drevo pod različnimi pogoji. Vir drevesa je med močnim rastjo spomladaj pozitivno nabit, dočim leži pozneje, med letom, ko kupiči drevo nove

Nekaj nepremičninskih kupoprodaj

Ob koncu januarja in v začetku februarja je promet na nepremičninskem trgu neznatno popustil

Ljubljana, 17. februarja

Proti koncu preteklega meseca in v začetku tekočega je promet na nepremičninskem trgu nekoliko popustil, kar pa je nedvomno bolj prehodnega značaja in bo verjetno do konca meseca tudi februar dosegel približno enako višino kakor januar. Prodajalci sicer cenijo svoje nepremičnine zelo visoko in nekateri v svojem brezmejnem pohlepu zahtevajo ne samo prejšnjo d-narsko ceno spremenjeno v lire v razmerju 1:1, temveč spekulirajo z vsotami, ki so tudi trikratno pretrane. Kljub temu pa se v večini primerov le končno zedinijo s kupcem na ceno, ki je kolikor toliko sprejemljiva.

Med prolajami, zabeleženimi v zemljiško knjigo v omenjenem razdobju so bile tudi naslednje:

Anton Jesih, posestnik v Panchah, je prodal Josipu Jesihu, zasebniku z Ižanske ceste gozdno parcelo v kat. obč. Lipoglavu. Parcela meri 4567 m² in je kupec plačal zanj 1500 lir.

Marija Boceva, posestnica z Dolenjske ceste, je prodala Francu Mehletu, posestniku v Spodnji Slivnici, dve njivi v kat. obč. Spodnji Slivnici za 7600 lir. Ista je prodala posestniku Antonu Permetu iz Slivnice travnik in njivo, oboje v kat. obč. Slivnici za 4000 lir.

Ernest Galle, veleposestnik z Vodnikove ceste, je prodal zasebniku iz Gajevce ulice Alfonzu Zarniku in njegovi sestri Avguštni Zarnikovi, uradnici, iz Kamnika pri Presejru njivi v kat. obč. Zgornji Šiški. Njivi merita 881 m² in sta kupca plačala 31.160 lir. Ista je prodal Ani Rotovi, trgovki z Mestnega trga v kat. obč. Zgornji

Šiški dve njivski parceli v izmeri 1423 m² in 1313 m² za 100.000 lir.

Franc Križman, posestnik v Sp. Slivnici, je prodal Francu Mehletu, posestniku iz iste vasi njivsko parcelo v kat. obč. Slivnici za 3420 lir.

Ivanka Vodnikova, posestnica iz Kolo-dvorske ulice, je prodala Jožetu Vodniku, posestniku v Podutiku nepremičnine v kat. obč. Glince za 8000 lir.

Zastopajoči kot zakoniti dediči ležečo zapuščeno po umrlem Alojziju Vodniku, posestniku iz Peržanja odnosno kamnoseškem mojstru iz Kolo-dvorske ulice so prodali Ivanki Vodnikovi, Alojziju Jankoviču in Josipinu Kokaljevu posestniku v Podutiku Jožetu Vodniku nepremičnine v kat. obč. St. Vid za 2600 lir.

Luka Jerin, posestnik iz Predjamske ulice je prodal Ivani Semčičevi iz Kolo-dvorske ulice v kat. obč. Stožice njivski parceli, hišo št. 58 in drvarnico za 30.000 lir.

Franc Černe s Ceste XIX v Rožni dolini je prodal Mariji Ramovski iz Glediške ul. travniško parcelo v kat. obč. Stožice. Parcela meri 628 m² in je znašala kupna cena 11.932 lir.

Antonija Komotarjeva, posestnica s štepanjske ceste je sporazumno s svojim s-nom Vidom prodala mizarskemu pomočniku Jožetu Kuncu z Rudnika dve gozdni parceli v izmeri 621 m² oziroma 748 m². Parceli ležita v dav. obč. Štepanji vasi in sta stali 9520 lir.

Franc Medica, posestnik s Cankarjevega nabrežja je prodal dve svoji nepremičnini v kat. obč. Moste: njivo v izmeri 657 m² za 43.000 lir in dve njivski parceli v izmeri 516 m² z garažo vred za 53.500 lir.

DNEVNE VESTI

— Iz »Službenega lista«. »Službeni list za Ljubljansko pokrajino« št. 13. z dne 1. februarja 1942-XX. E. F. objavlja: »K. ukaz z dne 2. decembra 1941-XX. št. 1573 Carinske določbe za blagovni promet med ozemljem Italijansko-albanske carinske Unije in ozemljem bivše kraljevine Jugoslavije, ki je postalo del kraljevine Italije ali je zasedeno po italijanski vojski, navedbe Visokega komisariata: začasni predpisi za izvrševanje proračuna Visokega komisariata Ljubljanske pokrajine, dopolnilne določbe za izvrševanje navedbe o ustanovitvi posebne blagajne za izplačevanje rodbinskih doklad in imenovanje člana Pokrajinskega namestitvenega odbora.

— Nemški optanti iz Ljubljane. Za preselitev v Nemčijo so zaprosili na podlagi italijansko-nemškega sporazuma z dne 20. oktobra 1941-XIX. Hausmann Anton, Brandt Hermine por. Hausmann in njuna hči Eva, Hirschegger Rupert, Kutina Ana por. Hirschegger, Kainz Jožefina, Kainz Marija por. Lasetzky, Sieberer Pavla, Thaler Helena, Zeschko Henrik in Kunz Gabriella por. Zeschko.

— Tudi tramvajski promet bo omejen. Zahteva po štednji elektrike je naletela na splošno uvidenost italijanskega prebivalstva, ki se odpušča vsemu udobju, ki mu ni neobhodno potrebno za gospodarsko življenje. »Corriere della Sera« poroča sedaj tudi o predlogu, da bi se v Milanu omejili tramvajski promet. Predlog na pristojnih mestih občinske uprave že protučeje, vendar rešitve, ki bi prehode ne zadela gospodarskega življenja Milana, ni mogoče najti takoj. Tramvajski obrat je tako tesno povezan z vsem življenjem meščanov, da bo treba skrbno pretehtati vsako omejitev. Doslej so se strokovnjaki zedinili predvsem na ukinitev nekaterih postaj ter na omejitve v nočnem prometu. Že s tem se bo prihranilo mnogo električne energije. Vsekakor bo tak način štednje za prebivalstvo sprejemljivejši kakor tisti, ki se ga je dni poslužilo mesto Bern v Švici, ki je enostavno ukinilo ves nedeljski tramvajski promet.

— Prepoved proizvodnje usnjenih izdelkov. Kakor javljajo iz Rima bo v kratkem uveljavljena posebna uredba Ministrstva za korporacije, ki bo prepovedala z namenom štednje usnja za izdelovanje obutve in drugih neobhodno potrebnih predmetov kakršnokoli proizvodnje usnjenih izdelkov za zasebne potrebe kot kovačev, torbic, predmetov za kočije, tapetniskne potrebe in stanovanjsko opremo. Izvzeti so od prepovedi izdelovanja sedlarski izdelki in izdelki, potrebni vojski, tehniki, v znanstvene in zdravstvene svrhe. Od prepovedi so izvzete tudi rokavice. Vsi industrijski, obrtniki in trgovci bodo morali v 10 dneh po uveljavitvi prepovedne uredbe prijaviti pri pristojnih pokrajinskih oblasteh vsa zaloga takih izdelkov in tiste, ki so še v delu. Prijave bodo morale vsebovati tudi podajne cene.

— Za vsak nov tip izdelka je potrebno pred prodajo ministrski dovoljenje. Mnoge trgovine so začele prodajati čevlje, ki so zlasti v zgornjih delih izdelani iz sukna in neusnjenega materiala, podplat pa so iz plutvine ali gumija. Prebivalstvo rado kupuje te izdelke zlasti poleti da prištedi usnjeno obutve. Ker pa cene niso vedno v skladu z uporabnim materialom, je Ministrstvo za korporacije opozorilo pristojne pokrajinske oblasti na predpise, po katerih mora vsak, ki hoče staviti napredaj nov tip neživilskih izdelkov zaprositi predhodno ministrski dovoljenje tako za sestavo in obliko izdelka kakor za njegovo ceno.

— Smrt pesnice Silvine Fossati. V Genovi je umrla stara skoraj 90 let Silvana Fossati, hčerka znanega italijanskega rodoljuba prof. Francesca Fossati, ki je bil za svojega življenja Cavourjev tajni emisar, kasneje obsojen na dosmrtno ječo. Silvana je objavila več pesniških zbirk.

— Švicar in trije židje pred izrednim sodiščem. Zaradi prepovedanih valutnih operacij so v Comu aretirali švicarskega državljana Innocenta Miloša, rojenega na teritoriju bivše Jugoslavije. Miloš je bil v Chassau, kjer je bil carinski posrednik. Po njegovi službi mu je bil olajšan prehod italijansko-švicarske meje in to je Miloš zlorabil za prenašanje velikih denarnih vsot. Dogovoril se je s tremi židji, bivajočimi trenutno v Milanu, da jim spravi v

švicu njihove kapitale, in jim tako omogoči odhod iz Italije. Oblasti so pri preiskavi ugotovile, da je Miloš vhitotalil v Italijo tujih valut v vrednosti nad 1.500.000 lir. Sedaj so ga aretirali, mu zaplenili vse njegovo premoženje in Italijo in obnem z omenjenimi židji so ga izročili izrednemu sodišču za zaščito države.

— Promocija. Na medicinski fakulteti v Beogradu je bil 20. januarja promoviran za doktorja vsega zdravilstva g. Idi Kupač iz Novega mesta. Iskreno čestitamo!

— Hrvatska družstva v Ameriki razpisana. Ameriška politična policija je nastopila proti društvom hrvatskih emigrantov v 17 državah, zaplenila je njihove poslovne knjige in zapečatila poslane lokale. V Ameriki živi okrog 600.000 Hrvatov in nekatera njihova društva so delovala propagandistično za ustanovitev neodvisne Države Hrvatske ter podpirala ta pokret tudi denarno.

— Preskrba Hrvatske z mlekom. S 1. februarjem je prevzela na Hrvatskem centrala za mleko vso preskrbo države z mlekom. Centrala za mleko namerava zgrajiti v kratkem v Zagrebu poslopje, kjer bo osredotočena prodaja mleka.

— Proizvodnja papirja na Hrvatskem pod nadzorstvom. V okviru načrtnega gospodarstva je bila ustanovljena po odločbi gospodarskega ministrstva družba za papir, ki bo v bodoče nadzirala proizvodnjo in razdeljevanje papirja.

— Hrvatska bo postopila nadzorstvo nad cenami. Hrvatska vlada namerava organizirati posebno orožništvo, ki bo zlasti po kmetski nadzirala cene in skrbelo, da bodo kaznovani vsi, ki bi se pregrešili zoper določbe o maksimiranju cen. To pomeni postopno nadzorstvo nad cenami.

— Ležišča haurita pri Mostarju. Pri Čitluku v bližini Mostarja so bila odkrita nova ležišča haurita, ki so ba'e zelo bogata.

— Nemški profesor na zagrebški univerzi. Za lektorja nemško-hrvatskih knjižnih stikov na zagrebški univerzi je bil povabljen dr. Franz Hille, ki bo nastopil v mestu v poletnem semestru 1942. Najprej bo predaval nemško in hrvatsko romantiko Dr. Hille, ki je kot lektor uspešno deloval na nemški akademiji v Velikem Beču, kerku v Beogradu, je bil pozneje honorarni profesor na Ljubljanski univerzi. Znan je tudi kot prevajalec iz hrvatske literature. Tik pred vojno na Balkanu je izšla na Dunaju zbirka njegovih prevodov hrvatskih in bosanskih novel v nemščino.

— Slovensko čebelarstvo v Ljubljani je pravkar prejelo vso dovoljeno količino sladkorja za krmljenje čebel. Dobe ga predvsem oni čebelarji, ki so jih podružnice navedle v predloženih seznamih. Po 1. marcu pa bo društvo odlašalo sladkor tudi čebelarjem, ki so letos nanovo pristopili.

— Pridelovanje tobaka v Srbiji. Srbska monopolizacija uprava je objavila načrt pridelovanja tobaka v tekočem letu. Letos bo zasajenih 500 milijonov tobaka, sadih in sicer 35 milijonov v Banatu, druge pa v Srbiji. Razdelitev samena in nadzorstva nad delom na tobaknih poljih bo opravljalo 10 stanic v Srbiji in dvje v Banatu. Prilazne cene so bile določene po kvaliteti in sicer prva kategorija 32 do 212 din druga 24 do 100 in 22 do 85, tretja 15 do 40, banaski tobak pa 6 do 35 din kg.

— Blagovni promet med Hrvatsko in Bolgarijo. Hrvatska državna banka je otvorila bolgarski Narodni banki kompenzacijski konto, ki se bodo iz njegovega dobroimetja krile terjatve hrvatskih izvoznikov. Hrvatski uvozniki so bili opozorjeni na to, naj vse iz blagovnega prometa z Bolgarijo izvršujejo račune plačujoče na ta konto, iz katerega bodo dobivali hrvatski izvozniki pripadajoče jim zneske.

— Iz Ljubljane

— Iz Južnega Vremena se ne bo. Čeprav nam bo južno vreme prineslo mnoge neprijetnosti — niti pomisliti ne smemo, kakšna brozga bo na ulicah! — vendar ljudje že težko čakajo temeljite vremenske spremembe. Letošnja zime jim gre že na živce, kakor se pravi. Zadržje dne se je zdelo, da bo končno nastopilo izrazito južno vreme. Popoldne vselej je bilo že prijetno toplo in sneg se je začel solziti. Tako je znašala večera maksimalna temperatura sredi mesta +0,4°, v Trnovem pa 0,3°.

— Iz Ljubljane

— Iz Južnega Vremena se ne bo. Čeprav nam bo južno vreme prineslo mnoge neprijetnosti — niti pomisliti ne smemo, kakšna brozga bo na ulicah! — vendar ljudje že težko čakajo temeljite vremenske spremembe. Letošnja zime jim gre že na živce, kakor se pravi. Zadržje dne se je zdelo, da bo končno nastopilo izrazito južno vreme. Popoldne vselej je bilo že prijetno toplo in sneg se je začel solziti. Tako je znašala večera maksimalna temperatura sredi mesta +0,4°, v Trnovem pa 0,3°.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Predstave ob delavnikih ob 18. in 18.15, ob nedeljah in praznikih ob 10.30, 14.30, 16.30 in 18.30

KINO MATICA • TELEFON 22-41

STAN LAUREL in OLIVER HARDY
najpopularnejša komika v duhoviti moderni burki

Leteča vraga

V ostalih vlogah: Jean Parker, Reginald

KINO UNION • TELEFON 22-21

Slavni italijanski komik: Toto v slajdnih burki

Lepa hišnikova hči

KINO SLOGA • TELEFON 27-34

Foto, izborni filmski komik v zabavnem

Vesela prikazen

Frio Primavera, Elli Parvo, Luigi Pavese, Paolo Stoppa

KINO MOSTE

Danes ob 17. dva filma
TRINAJSTI POVLJENI
Kriminalni vrtulj in Giger Rogers
PLES SLONOV
Sadu in slon Kala Nag

Davi je pa pihala zopet neprijetna burja. Toploner v Zvezdi je kazal -6,5°, v Trnovem so pa namerili -5,3°. Davi je zopet začelo snežiti. Snežilo je tudi večeraj popoldne in dobili smo poldrug centimeter novega snega. Snežna plast je bila davi 19 cm debela. Zračni tlak je čez noč prave narasel, zato ne moremo pričakovati južnega vremena. Najbrž se bo zopet zjasnilo, morda že popoldne, in jutri nas bo zopet zeblo.

— Iz Zvezdi pospanja hodnikov je v soboto neki ljubljanski dnevnik priporočal, naj bi mestna občina dala na razpolago pesek posestnikom, ki nimajo s čim posuti hodnikov pred svojimi hišami. Ta dobri mišljeni nasvet pa gotovo ni potreben, saj vsi hišni posestniki dobro vedo, da lahko dobe na vseh straneh Ljubljane dosti peska za posipanje, prav tako pa tudi vsi hišni posestniki ve, da je po vsem mestu sedaj dosti pepela in premogovih ogorkov za posipanje hodnikov, saj so pred kratkim vsi dnevniki opozarjali, da mestna elektrarna oddaja ogorke brezplačno. Enako imajo pa preveč pepela in ogorkov tudi vse družine centralne kurjave, ki so še hvalneže, če jim kdo odpelje ogorke in pepel premoga. Zaradi peska in pepela torej ni izgovorov.

Začasni predpisi o proračunu Ljubljanske pokrajine

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je s posebno naredbo izdal začasne predpise za izvrševanje proračuna Visokega Komisariata Ljubljanske pokrajine. Ti predpisi so izdani glede na potrebo, da se do končne ureditve stvari izdajo za izvrševanje proračunov začasne določbe, upoštevajoč zahteve in predloge ministrstva za finance in glavnega državnega računovodstva.

Proračun Visokega komisariata za Ljubljansko pokrajino izvršuje Visoki komisar ob lastni osebni odgovornosti. Proračunsko leto se glede izvrševanja proračuna začne s 1. januarjem in se konča z 31. decembrom. Predlog proračuna se sestavlja do nadaljnjega drugačne odredbe v obliki bivših jugoslovanskih banovinskih proračunov in se mora predložiti v odobritev ministrstvu za finance.

Pri sestavi proračunskega predloga sodelujejo upravni uradi Visokega komisariata in ravnateljstvo računovodstva. Upravni uradi predlagajo p. t. e. postavke z obrazložitvami, ravnateljstvo računovodstva pa vzporedi in povzame podatke, dobljene od teh uradov. Proračun je samo eden. Zato obsega dohodke in izdatke, kakor so se po bivših jugoslovanskih predpisih nanašali bodisi na državo, bodisi na banovno (pokrajino). Vendar je treba navesti dohodke in izdatke ločeno, po črkah, tola v istih partijah, kakor se pač nanašajo na državo ali na banovno (pokrajino). V proračun se morajo postaviti vsi zneski, ki so kakorkoli dohodki ali izdatki Visokega komisariata, izven tiste, ki se nanašajo na podjetja s samostojno upravo in s svojim proračunom. Proračun teh podjetij se priključuje kot priloge k splošnemu proračunu. Dohodki in dobitki kakršnega koli izvora se ne smejo uporabljati za zvišanje postavk izdatkov, kolikor to ni odredeno v določbah, glede rezervnih kreditov. Vse te stvari, ki se nanašajo na razloga poverbo uradi Visokega komisariata se morajo po 1941. X. kom. sarske odločbe z dne 29. julija 1941. X. takoj v celoti odvesti Hranilnici Ljubljanske pokrajine na tekoči račun, ki ga ima pri hranilnici Visoki komisar.

Proračun mora biti glede dohodkov in izdatkov uravnotežen. Država pa sme, če se tako ravnotje ne da doseči, izjemno prespevati v neoblikovni pot ebn meri. Tak državn. prispevek se vpiše v proračun v poseben poglavje dohodkov. Prispevku ustrezno proračunski izdatki se vpišejo v proračun ministrstva financ. Morebitni preostek ob skupu proračunskega leta se upšteva kot zredni dohodek v naslednjem proračunu.

Visoki Komisar lahko prenese vsote iz enega poglavja v drugo in s temi vsotami omuje nova proračunska poglavja, in sicer z obrazloženimi čluki, vidiranim od rav. nateja računovodstva. Ti odloki se morajo približiti glavnemu državnemu računovodstvu in priuiziti zaključnemu računu. Če se pomembne prvotne postavke po teh odlokih tako spreminjajo, da znaajo spremembe nad 1 milijon lir, je zato potrebna predhodna odobritev ministrstva za finance. Takšna odobritev je potrebna ne glede na znesek tudi za zvišanje izdatkov za osebe reprezentančne doklade in za zapne politične izdatke. Po bivših jugoslovanskih določbah se ustanavlja v proračunu rezervni krediti, iz katerega se vzamejo potrebne vsote in vpišejo v posamezna poglavja proračuna ali v nova poglavja za višje ali za nepredvidene izdatke in sicer z odloki Visokega Komisariata vidiranim od ravnateljstva računovodstva. Za odvzem zneskov nad 100.000 lir je potrebna predhodna odobritev ministrstva za finance. Če se pokaže med letom potreba po novih ali višjih izdatkih in če ni mogoče najti kritja s prenosom iz enega poglavja na drugo, se smejo ti novi ali višji izdatki kriti iz preostekov pri določkih, če se pomembni ugotovljeni dohodki presegajo dohodke pred-

ker je posipnega gradiva po vsem mestu več ko dosti brezplačno na razpolago, pač je pa gladkim hodnikom kriva površina in malomarnost. Zato pa spet opozarjamo na strogost predpisov, ki so jo nekateri morali že občutiti, drugi bodo pa še dobi plačilne naloge.

— Maša zadušnica za pokojnim inž. Metodrom Gabrčnikom bo v franciskanski cerkvi v sredo 18. t. m. ob 8. zjutraj.

— Iz Spet redni promet na cestni železnici se prične današnji torek zjutraj Ob 5.48 peljejo vozovi iz remize in ob 6.30 se začno redni promet na vse strani. Ob 19.15 peljejo zadnji vozovi z Ajdovščine na vse strani ob 19.30 pa zadnji vozovi s končnih postaj vozijo v remizo. Ob 20.15 odpeljejo službeni vozovi z Ajdovščine na Vič, Rakovnik, Moste in v Šiško, a ob 20.45 se službeni vozovi z Ajdovščine spet vsi vrnejo v remizo.

— Iz Vrtinarskem tečaju Sadržarske in vrtinarske podružnice Ljubljana I bo v sredo 18. t. m. predaval g. inž. Sergij Gorup o spomladanskem saditvi sadnega drevja in o spomladanskem gnojenju s posebnim ozrom na nauk o prehrani rastlinstva sploh in sadnega drevja posebej. Začetek točno ob 18 uri v kemijski predavalnici I državne realne gimnazije v Vegovi ulici. Vstop prost.

— Iz Vaja pevškega zbora Glasbene Matice se bo vršila danes 17. t. m. ob 18 uri.

— Iz Koncert Komornega orkestra, noč umetniški vodstvom Karla Rupla se 10. vršil v ponedeljek 23. februarja t. l. ob 17. uri zvečer v veliki Filharmonični dvorani.

PUSTNI TOREK

VESELI TEATER

ZACETEK OB 18.30 URI

— Iz Predprodaja vstopnic za pustno predstavo v »Veselim teateru« je danes ob 10. do 12.13 in ob 16 ure dalje. Začetek predstave ob 18.30, konec ob 20. Na spored je naš vesel 15. program, ki je oja petja, šal in skečev. Kdor hoče preživeti prijeten pustni večer, naj pride drevi k nam!

— Iz Gostilna Lovšin priporoča svoja kvalitativna vina za domače pustne zabave. Gostilna Lovšin.

La lampada di qualità prodotta nello stabilimento di Milano della

TUNGSRAM ELETTRICA ITALIANA S.A.

Kakovostna žarnica proizvajana v Milano v tvornici trvdke

TUNGSRAM ELETTRICA ITALIANA S.A.

TUNGSRAM

njihovo filistrstvo in njihove smeje želje, za poletom in pomembnostjo. V mir provincialnega življenja pride potepuh, ki skali s svojim prihodom pokoj mesteca ter zanesa vanj konflikte, nemir pa tudi srečo in zadovoljstvo. Igrali bodo: Jan, Cesar, Vl. Skrbineš, Raztresen, Gabrijel, čeva in Simčičeva.

V »redo bodo igrali ob 17.30 Vombegarjevo tridejansko komedijo »VODA« za red Sreda. Dejanje se plete okrog vodovoda, zaradi čigar zgraditve je ločena vas v dve nasprotni stranki. Konflikt razreši na izredno zabaven način kipar, ko spozna, v čem leži ovire. Njegova zvijača je zgrajena na ničemurnosti in častihlepu vlašcanov, ki končno proti lastni volji dobe vodovod.

O p e r a

Torek, 17. febr.: ob 17. uri: Pustni večer pri grofu Orlovskem. Izven.

Sreda, 18. febr.: Prodana nevesta. Izven.

Cetrtek, 19. febr.: Evgenij Onjegin. Red Premierski.

Abonenti vseh abonmajev bodo dobili letos ponovitev najbovskega opere »Evgenij Onjegin«. Prva letošnja predstava za Premierski abonma bo v cetrtek ob 17. uri. Peli bodo: Poličeva-Larino, Heybalova-Tatjana, Spanova-Olgo, Primožič-Onjegin, Sladoljev-Lenskaga, Lupša-Gremina, Kogejeva-Filipjevna, Triquetta-B. Sanein, stotnika-Skabar, Zareckega-Dolinar. Dirigent Neffat, režiser Debevec, koreograf inž. Golovin.

Razpis zdravniške službe

Glavna bratovska skladnica v Ljubljani razpisuje honorarno mesto zdravniškega konzultanta v svojstvu šef-zdravnika s sedežem v Ljubljani.

Okoliš zdravniškega poslovanja se razteza na območje Glavne bratovske skladnice v Ljubljani. Dolžnosti, zvezane s tem zvanjem, so ustanovljene v pravilniku za opravljanje zdravniške službe pri bratovskih skladnicah z dne 13. julija 1938 (Službeni list št. 461-75 iz leta 1938.)

Honorar se določa na L 600 mesečno.

Splošni pogoji za sprejem v službo so določeni v čl. 6 zgoraj omenjenega pravilnika. Poleg tega se zahteva da imajo zainteresirani prakso v socialnem zavarovanju vsaj tri leta.

Podrobnejše informacije so na razpolago pri Glavni bratovski skladnici v Ljubljani.

Prošnje je vložiti najkasneje do 15. marca 1942-XX.

Glavna bratovska skladnica v Ljubljani dne 16. februarja 1942-XX

Premog — drva — oglje

specialno oglje za generatorje vedno na zalogi pri

Resman Lojze

LJUBLJANA, CESTA 29. OKTOBRA (RIMSKA) 21 — Telefon 44-90

Inseriraj v „Slov. Narodu“

M A L I OGLASI

VNETJA V GRLU preprečite v zimskem času, če pijete redno Ambrozevo medico, ki jo dobite le v — Medarni, Ljubljana, Zidovska ulica 6.

»ALFA« ČAJ je krepljena pijača.

Stenodattilograf tedesca — Nemško stenodattilografko

posibilmente con conoscenza italiano cerca ditta a Genov, stipendio lire 1500 Offerte a: Walter — Casella postale 47 — Genova

Naše gledališče

D r a m a

Torek, 17. febr.: ob 17.30 uri: Clovek, ki je videl smrt. Premiera. — Red Premierski.

Sreda, 18. febr.: ob 17.30: Voda. — Red Sreda.

Cetrtek, 19. febr.: ob 17.30: Clovek, ki je videl smrt. Red Cetrtek.

Drevi ob 17.30 uri po premiera tridejanske komedije »CLOVEK, KI JE VIDEL SMRT«, ki jo je napisal rumunski pisatelj Victor Eftimiu, v režiji in inscenaciji ing. arh. Bojana Stupice. Pisatelj duhovito ironizira majhnost provincialcev,

Umrl nam je nadvse ljubljani soprog, oče, stari oče, brat, stric, svak in tast, gospod

FILIPAN MIRKO

finančni oficijal v pokou

dne 15. februarja t. l. v starosti 90 let.

Pogreb blagoga pokojnika bo v torek, dne 17. februarja 1942 ob 3. uri popoldne z 2al — kapela sv. Andreja — k sv. Križu.

Ljubljana, dne 15. februarja 1942.

Globoko žaljajo: **MARIJA**, soproga — **MIRKO**, sin **PAVLA** roj. JASOVČ, snaha — **LJUBOMIL**, vnuk in sorodstvo

Kako se bodo izplačevale rodbinske doklade

V „Službenem listu“ za Ljubljansko pokrajino št. 13 z dne 14. t. m. so objavljeni podrobni predpisi o tem

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino odreja na podlagi kr. ukaza z dne 3. maja 1941-XIX št. 291 in glede na člen 9. navedbe o ustanovitvi Posebne blagajne za izplačevanje rodbinskih dokladov z dne 13. januarja 1942-XX št. 3.

Cl. 1. Pravico do rodbinskih dokladov iz navedbe z dne 13. januarja 1942-XX št. 3 imajo tisti delavci rodbinskih poglavarjev, ki so za plačo zaposleni v službi drugih na ozemlju Ljubljanske pokrajine in so obvezno zavarovani za bolezen pri cenovni uslovi.

1. Zavodu za socialno zavarovanje Ljubljanske pokrajine in Ljubljani, 2. Bolnišni blagajni Trgovskega bolniškega inštituta, 3. Bolniški blagajni »Merkur« v Ljubljani, 4. Glavni bratovski skladnici in Ljubljani in njenih krajevnih organih.

Od dokladov pa so poleg razvrščenega in nerazvrščenega državnega, pokrajinskega in občinskega osebja izvzeti uslužbenci drugih javnih in pomožnih ustanov s samoupravo, nadzorovano po državi, pokrajini ali občini, za katerih rodbine je poskrbljeno z zakonom, pravilnikom ali upravno odredbo. Rodbinske doklade pa dobiva nerazvrščeno osebje v službi države, pokrajine ali občine, ki je pri zgoraj navedenih ustanovah obvezno zavarovano za bolezen.

Cl. 2. Glede otrok in njim izenačenih oseb, žene in roditeljev velja, da jih vzdržuje rodbinski poglavar, če ta skrbi za njih preživljanje in žive v skupnosti z njim.

Za izplačevanje rodbinskih dokladov se štejejo za rodbinskega poglavarja: a) oče; b) mati vdova ali samska z otroki, ki jih oče ni priznal, ali ločena ali po moči zaupna, ali v vzdrževanju otroci, ali katere mož je trajno nesposoben za delo ali brezposeln in ne uživa podpore za brezposeln, ali v zaporu čaka na sodbo radi prestajanja kazni, ali je odsoten po policijskem ukrepu; c) delojemnik, ki vzdržuje brate ali sestre ali nečake, ker je njih oče umrl ali jih zapustil ali je trajno nesposoben za delo, to pa, ako njegova žena ne dobiva rodbinskih dokladov; d) delojemnik, kateremu so po redni poti izročeni najdeni otroci.

Z zakonskimi ali pozakonjenimi otroki so izenačeni zakonito priznani nezakonski kakor tudi otroci iz prejšnjega zakona drugega zakonca in v primerih iz črk c) in d) bratje ali sestre ali nečaki in najdenčki, izročeni po redni poti v rejjo. Doklade ne grede za otroke, ki so v rejjo zunaj ozemlja te pokrajine ali sprejeti v dobrodelne ali učne zavode, ki celoma ali deloma skrbijo za njih vzdrževanje. Doklade ne grede za ženo, ki je zakonito ločena, izvenzemci, če je delavec zavezan plačevati vzdrževalno, prav tako gre doklade za tiste osebe, glede katerih se je sodno izreklo očetovstvo delavca, tudi če ne žive v skupnosti z njim, če je po spisih ugotovljena obveznost plačevati vzdrževalno.

V skupnosti živeti roditelji se štejejo za vzdrževane, če je oče star nad 60 let, mati pa stara nad 55 let in če nista zaposlena za plačo v službi drugih ali pa če sta trajno nesposobna za delo.

Cl. 3. Za izplačevanje rodbinskih dokladov se štejejo za nameščence tisti delojemniki, ki so po § 1. zakona z dne 30. oktobra 1933. o pokojninskem zavarovanju nameščencev, objavljenega v Službenih novicah z dne 12. decembra 1933. št. 235, zavarovani v Ljubljani za onemoglost, starost in smrt, vstevši osebe, ki so izzete od dolžnosti takega zavarovanja po § 3. istega zakona.

Cl. 4. Izplačevanje rodbinskih dokladov se nadaljuje: 1. ob odsotnosti zaradi bolezni za dobo največ treh mesecev; 2. ob nezgodi pri delu v času časovne delovne nesposobnosti za dobo največ treh mesecev; 3. v času obvezne odsotnosti od dela zaradi nosečnosti ali poroda, za delojemnike, ki imajo do tega pravico, za šest tednov pred porodom in šest tednov po porodu.

Ce je bil delojemnik v poslednjih šestih mesecih pred boleznijo, nezgodo, ali porodom zavarovan za bolezen manj ko 50 upoštevanih dni, ima pravico do doklade za toliko dni, kolikor dni je bil zavarovan.

Cl. 5. Rodbinske doklade se plačujejo za vsak koledarski dan zaposlitve, izvenzemci nedelje. Dnevna rodbinska doklada s 6. v isti rodbini je dovoljena za vsako vzdrževano osebo samo po ena doklada.

Cl. 6. Delavec, ki dela pri več podjetjih, ima pravico do rodbinskih dokladov samo

za glavno zaposlitev. Za glavno zaposlitev se šteje tista zaposlitev, kjer traja njegovo delo najdalj in ki mu je glavni vir zaslužka. Delavec mora sporočiti delodajalcu, pri katerem je postransko zaposlen, ime delodajalca svoje glavne zaposlitve, za katero prejema doklado.

Cl. 7. Rodbinske doklade se ne morejo pristojevi plačati pri računanju minimalnih mezd, pri določanju odpravnine ali druge oblike pokojninske odmere, pri odmerjanju prispevkov za socialno zavarovanje in tudi ne v davčno osnovo.

Cl. 8. Rodbinske doklade se ne morejo prenesti na drugega ali odstopiti, zastavljati, dajati v pobot ali zaseči, razen za plačilo vzdrževalnine.

Cl. 9. Upravičenci, morajo radi prejemanja dokladov predložiti svojemu delodajalcu listino, ki jo izda pristojni župni ali anagrafski urad občine izvora ali bivališča in ki izkazuje njegovo rodbinsko stanje. Ta lista se mora sestaviti na posebnem obrazcu z odrezkom, ki se dobi pri Zavodu za socialno zavarovanje Ljubljanske pokrajine, in mora navajati ime vzdrževanih oseb, stopnje sorodstva in rojstni dan za vsako, kakor tudi vse druge podatke, ki se zahtevajo v obrazcu. Listina je veljavna največ eno leto in se mora obnoviti v mesecu decembru vsakega leta, kakor tudi ob vsaki spremembi rodbinskega stanja. Odrezek obdrži delavec in ga lahko za trajanja veljavnosti listine namesto te pokaže drugim delodajalcem. Upravičenci morajo poleg tega predložiti delodajalcu vse druge listine, ki bi se zahtevale v dokaz njihove pravice do doklade.

Cl. 10. Vsako spremembo rodbinskega stanja mora delavec svojemu delodajalcu takoj prijaviti. Pravica do doklade se prične z dnem, katerega je nastopil primer. Pravica do doklade ugasne, ko dosežejo predpisano starostno mejo otroci ali z njimi izenačene osebe, od dne smrti vzdrževane osebe ali od dne, ko, četudi iz drugih vzrokov, preneha njih vzdrževanje.

Cl. 11. Delodajalec mora prijaviti pristojni zavarovalni ustanovi delavca, ki ima pravico do rodbinske doklade, v osemih dneh od dneva njegovega sprejema na delo. To prijavo mora delodajalec predložiti hkrati s prijavo za obvezno bolniško zavarovanje. Prijavi mora priložiti delodajalec vse listine, ki jih predpiše Zavod za socialno zavarovanje Ljubljanske pokrajine in ki dokazujejo delavčovo pravico do doklade. Delodajalec mora priobčiti v osemih dneh tudi vsako spremembo v službenem razmerju ali rodbinskem stanju delavca ter nove sprejeme in odpustitve na način, ki je v rabi pri bolniškem zavarovanju. Če delodajalec delavca ne prijavi, se sme ta sam prijaviti. Radi prve uporabe te navedbe morajo vložiti delodajalci prijavo iz prvega odstavka tega člena, opremljeno z listinami iz gornjega člena 9, do 15. marca 1942-XX.

Cl. 12. Po prijavi in poslanih listinah ugotovijo zavarovalne ustanove za vsakega delavca, ali so dani pogoji za izplačevanje rodbinske doklade, določijo znesek iz tega naslova v razmerju s številom koristnikov in zaposlitveno dobo in odredijo neposredno tudi ustrezno plačilo v mesečnih obrokih za nazaj ter predpišejo prispevke za rodbinske doklade z istim plačilnim nalogom (ali s posebnim plačilnim nalogom) kakor za druge prispevke obveznega bolniškega zavarovanja.

Zoper odločbo ustanov o priznanju ali višini rodbinskih dokladov in zoper plačilni nalog o dokladah samih je dopustna pritožba v 8 dneh od dne prejema na odbor za rodbinske doklade iz člena 19. Pritožbo je vložiti preko pristojne zavarovalne ustanove.

Zoper odločbe tega odbora je v enakem roku dopustna pritožba na Visoki komisariat, ki odloči dokončno.

Pritožba tako na prvi kakor na drugi stopnji ne odloži izvršitve.

Cl. 13. Delodajalec, ki ne plača prispevkov v osemih dneh po dospelosti, je dolžan plačati hkrati 6%ne zamudne obresti. Če pa se plačajo prispevki, predpisani s plačilnim nalogom, samo delno, se porazdeli plačani znesek sorazmerno na vse z istim plačilnim nalogom predpisane prispevke.

Cl. 14. Terjate iz naslova rodbinskih dokladov zastarajo v petih letih od dne, ko se je vročil plačilni nalog. Če se plačilni nalog ne vroči v treh letih od konca prvega leta po dospelosti, terjate zastara.

Cl. 15. Plačilni nalogi o prispevkih za rodbinske doklade so javni izvršilni naslovi. Če ni plačila, jih izterja zavaroval-

ne ustanove pristojno po upravni poti na način in s prenostnimi pravici za državne davke. V stečajni veljajo prispevki za rodbinske doklade za privilegirane terjate.

Cl. 16. Zakonski drug delodajalec, ki živi z njim v skupnosti, jamči solidarno za plačilo prispevkov, ki jih dolguje delodajalec za rodbinske doklade. Prav tako jamči solidarno s podjetnikom za plačilo prispevkov tisti, ki je naročil delo in glavni podjetnik z manjšimi podjetniki, katerim so poverili izvršitev posameznih del.

Cl. 17. Delodajalci, ki po pogodbah, poslovnih podjetij in sporazumih svojim uslužbencem že plačujejo višje rodbinske doklade nego so doklade, ki bi jim šle po navedbi z dne 13. januarja 1942-XX št. 3, so jih dolžni izplačevati še nadalje za tisti del, ki presega znesek dokladov, katere izplačujejo zavarovalne ustanove.

Cl. 18. Pri Posebni blagajni za izplačevanje rodbinskih dokladov se ustanavlja odbor, kateremu predseduje predstavnik Visokega komisariata in ki je sestavljen iz sledečih članov: enega predstavnika Narodne fašistične stranke (P. N. F.); enega predstavnika glavnega računovodstva Visokega komisariata; inspektorja dela; obeh strokovnjakov Visokega komisariata pri Zvezi delodajalcev in pri Delavski zvezi; enega predstavnika Zveze delodajalcev; enega predstavnika Delavske zveze in ravnatelja Zavoda za socialno zavarovanje Ljubljanske pokrajine.

Cl. 19. Naloga odbora za rodbinske doklade je: 1. da nadzoruje Posebno blagajno za izplačevanje rodbinskih dokladov; 2. da pregleda letni poslovni uspeh in predlaga Visokemu komisariatu, za kaj naj se namenijo razpoložljivi pribitki; 3. da polaja predloge o splošnih vprašanjih, tičečih se rodbinskih dokladov in o njih razširitvi na druge skupne delojemnikov; 4. da odloja mnenje o nesoglasjih, ki bi nastala pri upravljanju predpisov o rodbinskih dokladih; 5. da odloča o pritožbah glede prispevkov in dokladov.

Cl. 20. Blagajno za izplačevanje rodbinskih dokladov upravlja Zavod za socialno zavarovanje Ljubljanske pokrajine po določbah navedbe št. 3 z dne 13. januarja 1942-XX, po teh dopolnilnih določbah in po notranjih predpisih Zavoda. Proračunsko leto Blagajne se začne 1. januarja in se konča 31. decembra vsakega leta. Prva proračunska doba se je začela 1. decembra 1941-XX in se konča z 31. decembrom 1942-XXI.

Cl. 21. V proračun vsake poslovne dobe spadajo bremena in posebni poslovni izdatki, sorazmerni delež splošnih izdatkov Zavoda za socialno zavarovanje Ljubljanske pokrajine in drugih ustanov, ki jih določi Visoki komisariat po predpisanih prispevkih, ko je dobil mnenje odbora, in prispevek za poslovanje Inspekcije dela. Od čistega prebitka vsake poslovne dobe je določen odstotni delež, ki ga odredi Visoki komisariat po dolženju mnenju odbora, za rezervni sklad. Ostanek prebitka določi Visoki komisariat po zaslišanju odbora za pospeševanje izobraževanja in spopolnjevanja delavcev ter v prid akcijam za zaščito rodbine.

Cl. 22. Blagajna za izplačevanje rodbinskih dokladov zastopata pred oblastmi in nasproti drugim osebam skupno in pravno veljavno predsednik in ravnatelj Zavoda za socialno zavarovanje Ljubljanske pokrajine ali njiju namestnika.

Cl. 23. Zavod za socialno zavarovanje Ljubljanske pokrajine nadzoruje poslovanje ustanov iz člena 1. te navedbe, kolikor se tiče Blagajne za izplačevanje rodbinskih dokladov.

Cl. 24. Pooblaščen zavarovalne ustanove ne smejo v nobenem primeru trajno ali prehodno uporabljati vsote, pobrane za Blagajno za izplačevanje rodbinskih dokladov. Od pobranih, a še ne odvedenih prispevkov se računajo 6%ne zamudne obresti.

Cl. 25. Za poslovanje Blagajne za izplačevanje rodbinskih dokladov vodi Zavod za socialno zavarovanje Ljubljanske pokrajine ločeno posebno knjigovodstvo. O finančnem poslovanju Blagajne sestavlja mesečne, tromesečne in letne obračune. Najkasneje do 28. februarja vsakega leta se mora sestaviti letni računski zaključek za minulo leto s posebnim poročilom o delovanju in denarnem poslovanju Blagajne in z vsemi potrebnimi statističnimi podatki. Tako obračuni kakor računski zaključki se morajo, ko jih je pregledal nadzorni odbor, predložiti v odobritev odboru za rodbinske doklade.

Cl. 26. Vseh vrst taksnih pristojbin so oproščeni vse listine, knjige, vloge, predlogi, prijave, sezname itd. in vsi solni spsi, ki se nanašajo na izplačevanje rodbinskih dokladov med Zavodom in njegovimi krajevnimi organi z ene strani ter upravičenci ali delodajalci z druge strani, kakor tudi med Zavodom in državnimi, pokrajinskimi, občinskimi in cerkvenimi oblastmi, zavodi in ustanovami.

Cl. 27. Delavec, ki bi oškodoval Blagajno s tem, da bi neupravičeno prejel doklade, mora povrniti Blagajni za izplačevanje rodbinskih dokladov vse neupravičeno prejete doklade in stroške postopka. Zavod za socialno zavarovanje Ljubljanske pokrajine je v takem primeru dolžen zadržati doklade, dokler ni poravnana povzročena škoda. Če je povzročil delavec škodo Blagajni za izplačevanje rodbinskih dokladov z delodajalčevim vednostjo ali pomočjo ali po njegovi malomarnosti, je delodajalec z delavcem solidarno odgovoren za povzročeno škodo.

Cl. 28. Če dejanje ni huje kaznivno, se kaznuje v denarju od 100 lir do 1000 lir: 1. delodajalec, ki pristojni zavarovalni ustanovi ne da o pravem času osebnih ali rodbinskih podatkov in drugih dokazilnih listin delojemnika ali ki ne prijavi delavčevega vstopa v Blagajno za izplačevanje rodbinskih dokladov ali njegovega izstopa iz

nje ter vseh sprememb glede delavčevih osebnih ali delovnih razmer ali o njegovem delodajalcu glavne zaposlitve ali ki ne spovsi, ki vodi delo, če morejo biti pri ovelikih funkcijah in nadzorovalnih organom na pomoč ali jim dajati podatke ali potrebne listine radi uporabe predpisov o rodbinskih dokladah, ali ki jih dajo vedoma neresnične ali nepopolne; 3. kdor odda neresnično izjavo ali stori druga dejanja prevare, da prisrbi sebi ali drugim rodbinske doklade. — V denarju od 20 do 200 lir se kaznuje delavec, ki ne sporoči imena delodajalca glavne zaposlitve ali ki ne sporoči o pravem času delodajalcu spremembe v rodbinskem stanju.

Cl. 29. Kazna dejanja iz člena 28. te navedbe sodijo krajevno pristojna oblastva prve stopnje po skrajšanem postopku, določenem z navedbo z dne 26. januarja 1942-XX št. 8. Denarne kazni se stekajo v Blagajno za izplačevanje rodbinskih dokladov.

Cl. 30. Uporabljanje navedbe št. 3 z dne 13. januarja 1942-XX in te navedbe nadzoruje Inspekcija dela Visokega komisariata.

Cl. 31. Ta navedba stopi v veljavo z dnem objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana, 9. februarja 1942-XX.

Visoki komisar Emilio Graziosi

Kako je prišlo do izgraditve Singapura

Sklep je bil storjen v marcu leta 1921 na tajnem posvetovanju v Londonu

17. marca 1921 so se zbrali v poslopu angleške admiraltete najvišji oficirji vojne mornarice na tajno posvetovanje. Prvi lord admiraltete je zahteval od udeležencev posvetovanja tajnost in prosil jih je celo, naj si ničesar ne zabeležijo in naj se vrnejo na svoje domove prav tako neopazno, kakor so bili odpotovali v London. Nekateri admirali so bili prispeji z Daljnega vzhoda in z obale Sredozemskega morja. Angleška tajna policija je zastražila poslopje in konferenčne prostore po svojih najboljših detektivih in pred vrati so stali agenti, ki niso nikomur dovolili vstopa, če ni imel legitimacije prvega lorda admiraltete, da mu je dovoljen dostop k tajnemu posvetovanju.

Kaj se je dogajalo? Svetovna vojna je bila oslabila angleški vpliv v vzhodnoazijskih vodah v korist Japonske. Politično, zlasti pa gospodarsko je bila dosegla Japonska tako velike uspehe, da so se začeli Angleži bati za svojo oblast v Južnem morju, čeprav je morala Japonska zelo popustiti napram Ameriki in Angliji. Da bi zavarovala svojo posest v Vzhodni Aziji, je Anglija sklenila svoja odnosa oporščiti z velikimi stroški in silnim naporom izgraditi in pripravi Japonsko s pomočjo »Pacifiške Gibraltarje« od tega, da bi se spametovala in iztrežnila. Za pacifiški Gibraltar je bil izbran Singapur, kateremu so posevali Angleži dotlej malo pozornosti in ki je bil le slabo utrjen.

Dotlej je angleško ministrstvo zagotavljalo Japonske, da so prijateljski stiki med obema državama v duhu leta 1902 sklenjene angleško-japonske pogodbe slej ko prej neokrnjene, dotlej so angleške vojne ladje poseale japonska pristanišča, da bi bilo tako podkrepjeno dozdnevno prijateljstvo med Anglijo in Japonsko, sta angleška vlada in admiralteta že od leta 1920 razmišljali o tem, kako bi se mogla Anglija

upreti morebitnim japonskim aspiracijam v vzhodnoazijskem prostoru. Posledica tega razmišljanja je bila tajinstvena konferenca za zaprtimi in zastraženimi vrati, a rezultat tri dni trajajočih posvetovanj je bila izgraditev trdnjave Singapur.

20. marca 1921 je izjavil takratni poveljnik vzhodnoazijskega brodograditeljskega Beatty, da mora postati Singapur »utrjeno oporišče prve vrste«. 1. januarja 1922, so hoteli začeti z utrjevalnimi deli, ki naj bi trajala 10 let. Stroški so bili preračunani na 11 milijard funtov sterlingov. Angleški tajni policiji se je res posrečilo prikrivati sklep tajne konference do pozne jeseni 1921, potem pa je le prišlo na dan, kako je v resnici z angleškimi prijatelstvom do Japonske. Prvi udarec krampov in lopat v Singapur so silno razburili japonsko javnost.

Izgraditev trdnjave Singapur pa ni bila končana v desetih letih in tudi ne v petnajstih letih. Ko je prišla leta 1924, na krmlilo delavska stranka, so nad leto dni počivala v Singapuru vsa utrjevalna dela. Leta 1932 nov, malone leto dni trajajoč zastoj, ko je državna konferenca ugovarjala utrjevanju Singapura. Ugovori so prihajali v prvi vrsti iz Avstralije in Nove Zelandije. Od leta 1933 so pa Angleži skozi pet let neprestano in mrzlično nadaljevali utrjevalna dela. V Singapur ali vzhodnoazijski Gibraltar je vstopila Anglija 17 milijonov funtov sterlingov ali 340 milijonov mark. In zdaj je padla ta moderna pomorska trdnjava, o kateri je svet mislil, da je nepremagljiva. Japonci so jo zavzeli v presenetljivo kratkem času, kar je ovrglo nedavno Churchillovo izjavo, da bodo Angleži Singapur branili, dokler ne prispe pomoč.

Obnovite naročnino!

»Ko sem delal baš nasprotno... to je, ko sem smel truplu lepenkasti nos... toda evo, oblastveni zastopniki prihajajo, in midva se vendar že lahko odpraviva zajtrkovat...«

S temi besedami je komisar vstal, med tem ko se je ob vstopu v vratarstvo ložo obotavljala gruča ljudi in je nekdo vpraševal:

»Ali je dovoljeno?«

»Naprej... le naprej,« je veselo odgovoril Richard, »prepuščava vam torišče.«

Vstopil je fotograf, ki so ga spremljali pomočnik z reflektorji in še dva izvedenca polizvedovalnega kabineta.

Zadnji je bil nadzornik Harpe, ki je na moč osramočeno buljil okrog sebe in jecjal, da so ga prepozno obvestili.

Toda prihajal je o pravem trenutku, kakor bi ga bila poslala sama previdnost.

»Ostani tu in vodi vso stvar, dokler re pride preiskovalni sodnik... jaz moram iti, da nekaj počnem,« mu je rekel komisar.

Nato sta z Miltonom stopila v snežni metež, ki je gonil svoje vrtnice po ulicah, med tem ko je za njunim hrbtom posmehljivo klical vratarčin hripavi glas: »Le pazite, še kinematografirala ga bodo...«

Njen mož, avtobusni sprejodnik, ki se je bil pravkar vrnil iz službe in je morda upal najti na mizi vročo juho, je začuden gledal okrog sebe, in fotografov pomočnik, ki je pravkar iskal stikala, da bi prikloplil reflektorje, ga je nadrl: »Vi, spravite se izpod nog... kaj ne vidite, da mi zapletate žice?«

Ezio d'Errico

Nos iz lepenke

38

»Skušal vam bom pomagati... Zamislite si, da je najinega prijatelja snoči obiskal nekdo, ki mu je prinesel steklenico vina in morda tudi kakšno sladko reč... V vinu ali v slaščici je bilo nekaj, kar je imelo nalogo, spraviť gospoda Filberta na oni svet. Toda trup je učinkoval zelo počasi... tako počasi, da tisti, ki je bil skuhal vso stvar, zaradi spodobnosti ni utegnil počakati učinka, ampak je moral oditi, čeprav nerad... Filibert Masson je spremljal prijatelja do znojna stopnic, da bi mu odprl hišna vrata... Razlog je očiten: v tem velikem mravljišču imajo stanovalci »meublaže« gotovo pravico do hišnega ključa in lahko odhajajo in prihajajo, ne da bi jim bilo treba nadlegovati vratarico. Masson je bil seveda v copatah, a zaradi mraza je bil oblekel površnik, in s tem je mrtvečeva čudna toaleta pojasnjena...«

»Toda, ne zamerite...«

»Dajte mi, da povem... Ponavljam, da je Masson spremljal prijatelja do hišnih vrat: v trenutku, ko jih je odklepal, pa mu je postalo slabo... trup je začel učinkovati... in tedaj ga je prijatelj jadno zgrabil za nogo, in ker se ni čutil dovolj močnega, da bi nesel truplo bi tehta, na oko sodeč, vsaj svo-

jih devetdeset kil, dve nadstropji visoko, ga je zavelel na konec kletnega hodnika in se s tem zavaroval zoper vsako presenečenje po tem ali onem stanovalcu, ki bi bil utegnil v tistem trenutku stopiti v hišo.«

»Toda lepenkasti nos...«

»Počakajte, pravim... zastran nosu bova še govorila... Ta mah me ne zanima vprašanje, ali je bil nos takoj nataknen ali je neznan prijatelj rajši počakal, da je bil Masson do dobrega mrtev... a porok sem vam, da se je storilec potem vrnil v sobo svoje žrtve in tam vse premetal, v upanju, da najde briljant, potem pa je razočaran odšel...«

»Ali ste prepričani...«

»O tem zadnjem sem trdno prepričan, kajti briljant sem našel jaz...«

»Vi!«

»Evo ga!«

Tako govoreč je komisar pokazal dragi kamen Miltonu, ki si ga je radovedno ogledal.

»In kje je bil?«

»V edinem skrivališču, kjer se niti nadzornik Harpe niti jaz nisva spomnila, da bi ga iskala... čeprav bi naju bilo moralo na prvi mah zbiti v oči... Človek, ki zapusti markizovo vilo in prosti me ne pozabi vzeti s seboj medenast svečnik... Tem koreniti sva si privoščila budilko... a pustiva to... Bi mi hoteli povedati vse, kar ste ugotovili pri ogledu mrlja?«

»Evo... smrt je nastopila po vsej verjetnosti okrog dveh jutraj... strašna smrt, ki se je pričela s krizo, slično napadom pijanskega delirija...«

Sodeč po razširjeni zrenici bi se skoraj upal trditi, da gre za zastrupljenje z atropinom...«

»Je ta trup lahko dobiti?«

»Vse kaj drugega ko lahko... pridelujejo ga iz tako imenovane »volčje češnje«... toda z naravnimi jagodami bi bilo človeku težko zavdati, in učinek bi bil prepočasen. Če gre, kakor domnevam, za atropin, je moral rajni zaužiti majhno, a zelo koncentrirano davko... ni izključeno, da s primesjo kakega drugega strupa... a vse to bo moči zanesljivo povedati šele po kemični analizi...«

»Ta mah mi zadostuje, da gre za trup, ki ni vsakomur dosegljiv...«

»O, gotovo ne. Toliko drži, da so zastrupljenja z atropinom silno redka in da so storilci skoraj vselej lekarnarji in zdravniki, posebno očesni, ki ga uporabljajo pri operacijah roženice.«

»Kak homeopatski lekarnar, na primer...«

»Denimo tisti, ki je zalagal...«

»Markizovo omarico... in ki je v tem, ko se je sklonil k trupu Filberta Massona, da bi mu nataknil lepenkasti nos, izgubil tole malenkost...«

»Svinčnik?«

»Kovinasto držalce za svinčnik z napisom »Aspirin Krüller«... enega tistih majhnih svinčnikov, ki jih farmacevtske trvdke razdeljujejo odjemalcem za reklamo... Mož ga je imel najbrže v žepu suknjica in ni čutil, kdaj ga je izgubil, kajti svinčnik je padel za ovratnik plašča, ki ga je bil Masson nataknil po vrhu domače obleke...«

»A kdaj ste ga našli?«